

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM/DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI,
MÜKEMMELİYETÇİLİK, ANNE BABA TUTUMLARI,
KAYGI VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Emel DERELİ**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Bengisu Nehir AYDIN**

İstanbul 2020

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI,
MÜKEMMELİYETÇİLİK, ANNE BABA TUTUMLARI,
KAYGI VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Emel DERELİ**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Bengisu Nehir AYDIN**

İstanbul 2020

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Emel DERELİ tarafından hazırlanan "Lise öğrencilerinde benlik saygısı, mükemmeliyetçilik, anne baba tutumları, kaygı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi" konulu çalışması jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 15.04.2020

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu):

İmzası

Jüri Üyesi :Dr. Öğr. Üyesi Bengisu N. AYDIN
: Haliç Üniversitesi (Danışman)

Jüri Üyesi :Dr. Öğr. Üyesi Burcu TÜRK
: Haliç Üniversitesi

Jüri Üyesi :Dr. Öğr. Üyesi Nesrin DUMAN
: Ayvansaray Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M.Burcu IRMAK YAZICIOĞLU
Vekil Müdür

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI, MÜKEMMELİYETÇİLİK, ANNE BABA TUTUMLARI, KAYGI VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ORIJINALLIK RAPORU

% **18**

BENZERLİK ENDEKSİ

% **12**

İNTERNET
KAYNAKLARI

% **5**

YAYINLAR

% **14**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

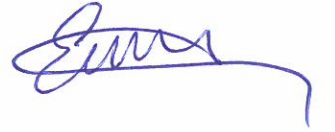
- 1** acikerisim.selcuk.edu.tr:8080
İnternet Kaynağı % **2**
- 2** arelarsiv.arel.edu.tr
İnternet Kaynağı % **2**
- 3** hdl.handle.net
İnternet Kaynağı % **1**
- 4** acikerisim.isikun.edu.tr
İnternet Kaynağı % **1**
- 5** Submitted to The Scientific & Technological
Research Council of Turkey (TUBITAK)
Öğrenci Ödevi % **1**
- 6** Submitted to Beykent Üniversitesi
Öğrenci Ödevi % **1**
- 7** Submitted to Sakarya University
Öğrenci Ödevi % **1**
- 8** Submitted to Fatih University

09./01./2020

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Lise öğrencilerinde benlik saygısı, mükemmeliyetçilik, anne baba tutumları, kaygı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi.” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bengisu Nehir AYDIN’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

(İmza)
Emel DERELİ

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimim boyunca alanımda yeterli teorik ve pratik bilgi birikimine sahip olmamı sağlayan, mesleğimi donanımlı bir şekilde yapabilmem için bana gerekli imkanları sunan Haliç Üniversitesi'ne, derslerinde verdikleri emeklerle beni mesleğe hazırlayan Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı'ndaki tüm hocalarıma, tezimi yazma sürecindeki desteği için danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Bengisu Nehir AYDIN hocama, bana iyi bir eğitim hayatı sunan ve benden maddi manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Emel DERELİ

Ocak, 2020

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İNTİHAL RAPORU	i
TEZ ETİK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGELER.....	viii
ÖZET..	ix
ABSTRACT.....	x
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	3
2.1. Ergenlik.....	3
2.1.1. Ergenlikte Fiziksel Gelişim.....	3
2.2.2. Ergenlikte Kognitif Gelişim	5
2.2.3. Ergenlik Döneminde Ahlaki Gelişim.....	5
2.2.4. Ergenlikte Duygusal Gelişim	6
2.2.5. Ergenlik Döneminde Sosyal Gelişim	6
2.2. Ergenlik Döneminde Kimlik Gelişimi	7
2.2.1. Ergenlik Döneminde Benlik Saygısı.....	7
2.3. Ergenlik Döneminde Ebeveyn Tutumları	8
2.4. Ergenlik Döneminde Mükemmeliyetçilik.....	10
2.5. Ergenlik Döneminde Depresyon.....	11
2.5.1. Ergenlik Dönemi Depresyonunun Etiyolojisi	12
2.5.2. Ergenlik Dönemi Depresyonun Epidemiyolojisi	13
2.6. Ergenlik Döneminde Anksiyete	14
2.7. Araştırmanın Amacı.....	15
2.8. Araştırmanın Önemi.....	16

2.9. Araştırmanın Varsayımları.....	17
2.10. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	17
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	18
3.1. Araştırmanın Amacı.....	18
3.2. Araştırmanın Modeli.....	18
3.2.1. Evren ve Örneklem.....	18
3.3. Veri Toplama Araçları.....	18
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	19
3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği.....	19
3.3.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.....	19
3.3.4. Mükemmeliyetçilik Ölçeği.....	19
3.3.5. Beck Depresyon Ölçeği.....	20
3.3.6. Beck Anksiyete Ölçeği.....	20
3.4. Veri Toplama Yöntemi.....	21
3.5. Verilerin Değerlendirilmesi.....	21
4. BULGULAR.....	22
4.1. Demografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri.....	22
4.2. Demografik Değişkenler Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması.....	24
4.3. Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	32
5. TARTIŞMA.....	35
5.1. Demografik Değişkenler Bakımından Öğrencilerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Anne-Baba Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	35
5.2. Öğrencilerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Anne-Baba Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Tartışılması.....	39
6. SONUÇLAR.....	42
7. ÖNERİLER.....	44
7.1. Öneriler.....	44
7.2. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	44

8. KAYNAKLAR	46
9. EKLER	56
EK 1: Kişisel Bilgi Formu	57
EK 2: Anne Baba Tutum Ölçeği	59
EK 3: Çocuk ve Ergenler için Mükemmeliyetçilik Ölçeği	62
EK 4: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	63
EK 5: Beck Anksiyete Ölçeği	64
EK 6: Beck Depresyon Ölçeği	65
EK 7: Etik Kurul Onayı	68
10. ÖZGEÇMİŞ	70

KISALTMALAR

APA	: Amerikan Psikoloji Derneği
BDÖ	: Beck Depresyon Ölçeği
BAÖ	: Beck Anksiyete Ölçeği
DSM	: Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü

ÇİZELGELER

	Sayfa No
Çizelge 4. 1. Demografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri.....	22
Çizelge 4. 2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Puan Ortalamaları, Standart Sapma, Minimum, Maksimum, Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	24
Çizelge 4. 3. Cinsiyet Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması.....	25
Çizelge 4. 4. Sınıf Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması.....	26
Çizelge 4. 5. Kardeş Sayısı Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması.....	27
Çizelge 4. 6. Doğum Sırası Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması.....	28
Çizelge 4. 7. Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması.....	29
Çizelge 4. 8. Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması.....	30
Çizelge 4. 9. Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının İlişkisinin Pearson Korelasyon Analizi.....	32
Çizelge 4. 10. Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik Alt Boyutunun Yordayıcı Doğrusal Regresyon Analizi.....	33
Çizelge 4. 11. Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik Alt Boyutunun Yordayıcı Doğrusal Regresyon Analizi.....	34

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI, MÜKEMMELİYETÇİLİK, ANNE BABA TUTUMLARI, KAYGI VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu çalışma, ergenlerde benlik saygısı, mükemmeliyetçilik, anne baba tutumları, kaygı ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, Bakırköy ilinde lise öğrenimi gören 302 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilere, Kişisel Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Anne-Baba Tutum Ölçeği, Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Beck Anksiyete Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası ve ebeveyn eğitim düzeyi değişkenleri açısından algılanan ebeveyn tutumları, kaygı, depresyon ve benlik saygısı puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişki incelendiğinde kaygı, depresyon ve mükemmeliyetçilik alt boyutlarının algılanan ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Mükemmeliyetçilik alt boyutlarının yordayıcıları incelendiğinde, kendine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunun öğrencilerin kaygı düzeyi ve algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu tarafından pozitif yönlü; algılanan demokratik ebeveyn tutumuyla negatif yönlü ve anlamlı düzeyde yordandığı tespit edilmiştir. Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik alt boyutu ise öğrencilerin kaygı ve algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu tarafından pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde yordandığı saptanmıştır. Çalışmada elde edilen bulguların, ergenlere yönelik sağlanacak ve psikososyal gelişimi destekleyecek eğitim ve müdahale çalışmalarına katkı sağlayabileceği ve bu konuya ilişkin ileri çalışmaların yürütülebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Depresyon, Ebeveyn Tutumları, Kaygı, Mükemmeliyetçilik

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP AMONG SELF-ESTEEM, PERFECTIONISM, PARENTAL ATTITUDES, DEPRESSION, AND ANXIETY LEVELS OF HIGH SCHOOL STUDENTS

This study aimed to investigate the relationship between self-esteem, perfectionism, parental attitudes, anxiety and depression in adolescents. The study was conducted with 302 high school students in Bakırköy. Personal Information Form, Rosenberg Self-Esteem Scale, Parent Attitude Scale, Perfectionism Scale, Beck Depression Scale and Beck Anxiety Scale were administered to the students. According to the findings, perceived parental attitudes, anxiety, depression and self-esteem scores differed significantly in terms of gender, class, number of siblings, birth order and parental education level variables. When the relationship between the study variables was examined, it was found that anxiety, depression and perfectionism sub-dimensions were related to perceived parental attitudes. When the predictors of the perfectionism sub-dimensions were examined, it was found that the self-perfectionism sub-dimension was positively influenced by students' anxiety level and perceived protective-demanding parent attitude; It was determined that the perceived democratic parental attitude was negatively and significantly predicted. The social perfectionism sub-dimension was positively and significantly predicted by the anxiety and perceived protective-demanding parent attitude of the students. It can be considered that the findings obtained in this study may contribute to education and intervention studies that will be provided for adolescents and support psychosocial development and further studies on this subject can be conducted.

Keywords: Anxiety, Depression, Parental Attitudes, Perfectionism, Self-Esteem

1. GİRİŞ

Ergenlik döneminin insan gelişiminin en mühim ve kritik evresi olduğu bilinmektedir. Bu dönemde çocuklar, çocukluk döneminden sonra ikinci benmerkezci devrini yaşamaktadır. Bu dönem onların yetişkinlikte nasıl kişilik oluşturacağına etki eder. Bunun için ergenlerin ruh sağlıkları, depresyon düzeyleri ve buna etki eden anne baba tutumlarının araştırılması çok önemlidir.

Anne-baba ilişkileri, çocuğun her gelişme dönemindeki anne-baba tutumunun olumsuz etkileri derinliğine incelenmiştir. Ülkemizle ilgili yayınlarda ülkemiz annelerinin aşırı koruyucu, babalarının baskıcı olduğu genellikle gözlemlere dayanarak ileri sürülmektedir (Kulakçı-Altıntaş & Ayaz-Alkaya, 2019).

Benlik saygısı insanın en çok değer verdiği anne babasının, kendine verdiği değere sıkı sıkıya bağlıdır. Anne babanın ittiği, değersiz bulduğu, umursamadığı bir çocuğun kendine saygı beslemesi beklenemez. Benlik saygısı düşük bir kişi başta anne babası olmak üzere onun için önemli kişilerin, kendisini sevmediklerine, değer vermediklerine inanır. Çünkü sürekli etkileşim yoluyla çocuk kendisini anne babasının gözüyle görmeye alışır. Benlik saygısı kavramı; öğrenilmiş bir yaşantıdır, yaşam boyu devam eder (Aktaş, 2011).

Erözkan'a göre anne ve babaların demokratik ve destekleyici tutuma sahip olmamaları, çocuklar için risk oluşturmaktadır. Bununla ilgili olarak yaşanan aile içi kavga, babanın sert ve anneye yardımcı olmayan tutumları, çocuklarda depresyon, düşük benlik saygısı ve davranış bozukluklarına yol açmakta iken; anne-babalarının haksızlık yaptığını, anlaşılmaz olduklarını ve hoşgörüsüz olduklarını düşünen ergenler de depresyon yaşayabilmektedirler. (Erözkan, 2009).

Depresyon ve anksiyete bozukluklarının en yaygın görülen ruhsal bozukluklar olduğu bilinen bir gerçektir (Kaya ve ark., 2007; Kılıç ve Şener 2005). Öğrencilik döneminde stres etkenlerini ve bunların tetikleyebildiği ruhsal rahatsızlıkları araştıran çalışmalar, depresyonun öğrenmeyi olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Öğrencilerde depresyon ve anksiyete belirtilerinin yüksek olduğu belirtilmektedir. Gençlik dönemi, bireyin sosyal ve fiziksel değişiklikler yaşadığı, duygusal, davranışsal, cinsel, ekonomik,

akademik ve toplumsal çatışma yaşadığı, kimlik bulma çabalarının arttığı bir çelişkiler dönemidir. (Kaya ve ark. 2007).

Kaygı ile birlikte mükemmeliyetçilik terimine de çok sık rastlanmaktadır. 1970’li yıllardan bu yana araştırmacıların ilgisini çeken mükemmeliyetçilik konusu sosyal ve klinik psikoloji alanında çalışmalara konu olmuştur. Mükemmeliyetçilik genel olarak ‘bireyin kendisine yüksek standartlar koyma ve makul olmayan bu standartlara ulaşmak için çabalama’ olarak tanımlanmaktadır (Büyükbayraktar, 2011). Kaygı ile birlikte mükemmeliyetçilik terimine de çok sık rastlanmaktadır. 1970’li yıllardan bu yana araştırmacıların ilgisini çeken mükemmeliyetçilik konusu sosyal ve klinik psikoloji alanında çalışmalara konu olmuştur. Mükemmeliyetçilik genel olarak ‘bireyin kendisine yüksek standartlar koyma ve makul olmayan bu standartlara ulaşmak için çabalama’ olarak tanımlanmaktadır (Büyükbayraktar, 2011).

Bu araştırmada, benlik saygısı, mükemmeliyetçilik, anne baba tutumları, kaygı ve depresyonu lise öğrencilerine olan etkilerini incelemek ve bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını saptamak amaçlanmıştır. Yapılan araştırma ile ergenlerin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak literatüre katkı sağlanması beklenmektedir.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Bu bölümde, araştırmada incelenen değişkenlerin kavramsal ve kuramsal bilgileri, literatürde yer alan ulusal ve uluslararası çalışmalar yer almaktadır.

2.1. Ergenlik

Ergenlik hızlı gelişim evresi olarak tanımlanmakla birlikte, bireylerin fiziksel, sosyal, duygusal, ahlaki ve bilişsel gelişim özelliklerinde belirgin değişimlerin olduğu kritik bir gelişim evresi olarak tanımlanmaktadır (Coleman ve Hendry, 1999).

2.1.1. Ergenlikte Fiziksel Gelişim

Ergenlerin vücutlarının bir gecede değiştiği görülmesine rağmen, cinsel olgunlaşma süreci birkaç yıllık bir süreçte gerçekleşir. Fiziksel değişikliklerin sırası büyük oranda öngörülebilmektedir, ancak ergenliğin başlaması ve değişikliklerin meydana gelme hızlarında büyük farklılıklar bulunmaktadır (Kipke, 1999). Ergenliğin başlangıcını ve ilerlemesini etkileyen genetik ve biyolojik etkiler, stresli yaşam olayları, sosyoekonomik durum, beslenme ve diyet, vücut yağ miktarı ve kronik bir hastalığın varlığını da içeren sayısız faktör söz konusu değişim hızını etkilemektedir. Hızlı iskelet büyümesini içeren büyüme genellikle kızlarda yaklaşık 10 ila 12 yaşlarında ve erkeklerde 12 ila 14 yaşlarında başlar ve kızlarda 17 ila 19 yaşlarında ve erkeklerde 20 yaşlarında tamamlanır (Hofmann ve Greydanus, 1997). Çoğu ergen için cinsel olgunlaşma doğurganlığı ve doğurganlığı destekleyen fiziksel değişiklikleri içermektedir. Kızlar için bu değişiklikler, 10 yaş veya daha erken yaşlarda başlayabilen üreme organlarının gelişimi ve tipik olarak 12 veya 13 yaşından başlayarak adet görmeyi içermektedir. Vücut kılları ve (erkekler için) ses değişiklikleri gibi ikincil cinsel özelliklerin gelişimi ergenlik döneminde daha sonra ortaya çıkmaktadır.

Araştırma bulguları ergenliğin fiziksel ve duygusal değişimleri için hazırlıksız olan ergen kızların adet görme konusunda uyum sağlamakta zorlandığını göstermektedir (Koff ve Rierdan, 1995). Dokuzuncu sınıf öğrencisi olan 157 kız öğrenciyle yapılan bir çalışmada regl (adet) dönemi için nasıl hazırlanmaları gerektiği

sorulduğunda, annelerin duygusal destek ve güvence sağlamaları, adet hijyenine vurgu yapmaları ve kendileri için ilk önce olumlu bir şekilde yansıtılması gerektiğini belirtmişlerdir (Koff ve Rierdan, 1995). Kızlar ayrıca babaların kendi fiziksel değişimleri hakkında yorum yapmamalarını ve annelerin bariz olsa bile bu değişiklikleri ergenlerin önünde babalarla tartışmamasını istemektedir. Her ne kadar erkeklerin ilk cinsel olgunlaşma deneyimleriyle ilgili araştırmalar sınırlı olmakla birlikte, bazı kanıtlar, yetişkinliğe hazırlanma evresi olan ergenliğin fiziksel değişikliklerinde erkeklerin de daha rahat olduğunu göstermektedir. Örneğin, bu değişikliklere hazırlıklı olmayan genç ergen erkekler rüyada veya mastürbasyonda ilk boşalma deneyimlerini yaşadıklarında “sadece biraz şaşkın” olduklarını bildirmişlerdir (Stein ve Reiser, 1994).

Erken veya geç gelişim özellikleri gösteren ergenler depresyon da dahil olmak üzere bir dizi sorun için yüksek risk altında görünmektedir (Graber, Lewinsohn, Seeley ve Brooks-Gunn, 1997; Perry, 2000). Örneğin, erken olgunlaşan kızların depresyon, madde kötüye kullanımı, yıkıcı davranışlar ve yeme bozuklukları gibi psikopatolojiler açısından daha yüksek risk altında oldukları bulunmuştur (Ge, Conger & Elder, 2001; Graber ve ark, 1997; Striegel-Moore ve Cachelin, 1999). Aynı şekilde, fiziksel gelişimleri yaşlıları ile eşzamanlı olmayan erkeklerin problem riski arttığına dair artan kanıtlar vardır. Erken gelişim gösteren ergen erkeklerin cinsel aktivite, sigara içme veya suçluluk gibi yüksek riskli davranışlarda bulunma olasılığı daha fazla bulunmuştur (Flannery ve ark, 1993; Harrell, Bangdiwala, Deng, Webb ve Bradley, 1998). Her ne kadar erken fiziksel olgunlaşma, erkekler için kızlar için olduğu kadar sorun teşkil etmese de, geç olgunlaşma erkekleri depresyon, ebeveynlerle çatışma ve okul sorunları için daha büyük bir riske yol açabilmektedir (Graber ve ark. 1997). Küçük olmaları nedeniyle, geç olgunlaşan ergen çocuklar da zorbalığa maruz kalma riskleri daha yüksek görülmüştür (Pollack ve Shuster, 2000).

Ergenlik döneminde meydana gelen fiziksel değişikliklerin zamanlaması ne olursa olsun, bu fiziksel görünümün genellikle büyük önem taşıdığı bir dönemdir. Hem kızların hem de erkeklerin, özellikle en çok tanımladıkları grubun normlarına “uymak” için görünüşleriyle ilgili saatlerce zaman harcadıkları bilinmektedir. Aynı zamanda, kendilerine özgü bir stile sahip olmak isterler ve banyoda veya aynanın önünde saatlerce harcayabilirler. Yetişkinler, sivilce, gözlük, kilo veya yüz özellikleri gibi görünüşleriyle ilgili endişelerini dile getirirken ergeni ciddiye almalıdır. Örneğin, bir

ergen aşırı kilolu olduğundan endişe duyuyorsa, “iyi görüldüğü” güvencesini içeren bir yorum yerine, ebeveynlerin dinlemek için zaman harcaması önemlidir. Yetişkinlerin, ergenin endişelerinin anlamını ve içeriğini anlamaları ve iletişim hatlarını açık tutmaları gerekir. Aksi takdirde, ergenin problemi (ve potansiyel çözümleri) perspektif içinde tutması zor olabilir veya gelecekteki endişelerini dile getirme olasılığı daha düşük olabilir (Santrock, 2011).

2.2.2. Ergenlikte Kognitif Gelişim

Ergenlerde düşünce, mantık ve anlama şeklindeki değişiklikler, açıkça görülen fiziksel değişiklikler kadar belirgindir. Somut, siyah-beyaz düşünceler yerine, ergenler soyut ve gri tonlarında düşünmeye başlarlar. Artık durumları mantıksal olarak sebep ve sonuç açısından analiz edebilirler ve varsayımda bulunur ve yaratıcı olarak metaforlar gibi semboller kullanabilirler (Piaget, 1950). Bu üst düzey düşünme biçimi geleceği düşüncelerini, alternatifleri değerlendirmelerini ve kişisel hedefler koymalarını sağlamaktadır (Keating, 1990).

Gençler arasında bilişsel gelişimde belirgin bireysel farklılıklar olsa da, ergenlerin daha önce bilişsel kapasitelerinin ötesinde olan bir tür farklı ve olgun karar alma sürecine girmelerini sağlamaktadır. Bilişsel yetkinlik, etkili bir şekilde akıl yürütme, problem çözme, soyut düşünme yansıtma ve gelecek için plan yapma gibi şeyleri içermektedir. Ergen erkek ve kızların bilişsel gelişiminde çok az önemli fark bulunmasına rağmen, ergen erkek ve kızların bazı bilişsel yetenek ve becerilerde farklı oldukları görülmektedir. Ergen kızlar, okuma ve sosyal becerilerinde erkeklerden daha fazla kendine güven eğilimindedir ve ergen çocuklar, atletik ve matematik becerileri konusunda daha yetkin olabilmektedir (Eccles, Barber, Jozefowicz ve diğerleri, 1999).

2.2.3. Ergenlik Döneminde Ahlaki Gelişim

Ahlaki gelişim, değerler duygusu ve etik davranış gelişimi anlamına gelmektedir. Ergenlerin bilişsel gelişimi, kısmen, ahlaki akıl yürütme, dürüstlük ve başkalarına yardım etme, gönüllülük veya başkalarına bakma gibi sosyal davranışlara zemin hazırlamaktadır (Eisenberg, Carlo, Murphy ve Van Court, 1995). Yetişkinler, özgecil ve şefkatli davranışı başkalarına karşı modelleyerek ve gençlerin konuşmalarda başkalarının bakış açısını almalarına yardımcı olarak ergenlerde ahlaki gelişimi kolaylaştırmaya yardımcı olabilmektedir.

Topluluk içinde gönüllü olmak, ahlaki gelişimlerini desteklemeye yardımcı olabilecek gençler için önemli ve olumlu bir yoldur. Gönüllülük, bir amaç ve anlam

duygusu geliştirmeye yardım etmenin ve ahlaki gelişmeyi arttırmanın yanı sıra, gönüllülük, bir dizi uzun vadeli olumlu sonuçla da ilişkilidir. Örneğin, 25 okuldan kız öğrenciler üzerine yapılan bir araştırma, gönüllü olanların, ergenlikte hamile kalma veya akademik olarak başarısız olma ihtimallerinin, gönüllü olmayan kızlardan önemli ölçüde daha düşük olduğunu tespit etmiştir (Allen, Philliber, Herrling ve Kuperminc, 1997).

2.2.4. Ergenlikte Duygusal Gelişim

Ergenlik sırasındaki duygusal gelişim, başkalarıyla ilişki kurma ve stresle başa çıkmayı ve duyguları yönetmeyi öğrenme bağlamında gerçekçi ve tutarlı bir kimlik duygusu oluşturmayı ve çoğu insan için yaşam boyu süren süreçleri içermektedir (Santrock, 2011). Kimlik, ergenlerin şu anda kendilerini nasıl gördüklerinden daha fazlasını ifade etmektedir; aynı zamanda “olası ben” olarak adlandırılan şeyi içermektedir- bireylerin ne olabileceği ve kim olmak istedikleri bu kavrama dahil edilmektedir (Markus ve Nurius, 1986). Bir kimlik duygusu oluşturmak, geleneksel olarak ergenliğin merkezi görevi olarak düşünölmektedir (Erikson, 1968). Ergenlik, bireylerin bilinçli bir şekilde kim olduklarını ve kendilerini benzersiz kılan şeyleri sıralayabilecekleri bilişsel kapasiteye sahip olmaları sebebiyle duygusal ve benlik gelişimi açasından kritik bir dönemdir.

2.2.5. Ergenlik Döneminde Sosyal Gelişim

Ergenlerin sosyal gelişimi, akranlar, aile, okul, iş ve toplumla ilgilidir. Ergenlikte en belirgin değişikliklerden biri, ergen dünyasının döndüğu merkezin aileden akran gruba kaymasıdır. Aile ile azalan temas sıklığının, aile yakınlığının ergen için daha az önem kazandığı anlamına gelmediğine dikkat etmek önemlidir (O'Koon, 1997). Aslında, aile yakınlığı ve bağlanma son zamanlarda sigara içmemesi, daha az alkol ve uyuşturucu kullanımı ve ergenler arasında daha az intihar girişimi ile ilgili en önemli faktör olarak doğrulanmıştır (Resnick, Bearman ve Blum ve ark., 1997). Ebeveynlerinden daha fazla bağımsızlık sağlamak için, kendilerini daha erken gelişim evrelerinde olduğundan daha büyük oranda akranlarına yönlendirmektedir. Ergenler arasında akran temaslarının artmasının, ebeveynlerin onlar için daha az önemli olduğu anlamına gelmediği; ancak akranlara yeni odaklanmanın çocuklarının gelişiminde önemli ve sağlıklı bir aşama olduğu anlamına gelmektedir.

Akran grupları ergenlik boyunca bir dizi önemli fonksiyona hizmet etmektedir. Akran iletişimi, gelişen bir kimlik duygusu için geçici bir referans noktasıdır.

Akranlarla özdeşleşme yoluyla, ergenler ahlaki yargı ve değerler geliştirmeye (Bishop ve Inderbitzen, 1995) ve ebeveynlerinden farklı olduklarını tanımlamaya başlamaktadır (Micucci, 1998). Bununla birlikte, gençlerin ebeveynleri ile özdeşleşmek için sıklıkla çaba gösterdiklerini de belirtmek önemlidir. Akran gruplarının bir diğer önemli işlevi ise ergenlere aile dışındaki dünya ve kendileri hakkında bir bilgi kaynağı sağlamaktır (Santrock, 2001). Akran gruplarının ayrıca ergenlik döneminde popülerlik, statü, prestij ve kabul kaynakları olarak güçlü pekiştirici görevi bulunmaktadır.

2.2. Ergenlik Döneminde Kimlik Gelişimi

Kimlik, iki kavram içermektedir. Birincisi benlik kavramı: kişinin kendisiyle ilgili olan inanç kümesi. Benlik, bir kişinin özellikleri (örneğin, uzun boylu, akıllı), roller ve hedefler (örneğin, sahip olmak isteyen meslek), inançlar ve ilgi alanları, değerler ve inançlar (örneğin dini, politik) gibi nitelikleri içermektedir. İkincisi, kişinin kendisi hakkında nasıl hissettiğini içeren öz saygıdır. Benlik saygısı, algılanan benliğin bir bütün olarak ne kadar sevildiğini veya onaylandığını ifade etmektedir. “Özgül” özgüven, bireyin belirli bölümleri hakkında ne hissettiğimizi ifade etmektedir (örneğin bir sporcu veya öğrenci olarak, birinin nasıl görüldüğü vs.). Benlik saygısı her ergen için benzersiz bir şekilde gelişmektedir. Ergenlik dönemi boyunca farklı birçok alandan benlik saygısı oluşumu sağlanmaktadır (Zimmerman, Copeland, Shope ve Dielman, 1997). Bu nedenle ister yüksek ister düşük olsun özgüven, ergenlik döneminde nispeten istikrarlı kalabilir, sürekli olarak gelişebilir veya kötüleşebilir.

Ergenlerde açıklanan faktörlerin birçoğu, ergenlik döneminde kimlik gelişimini ve benlik saygısını etkilemektedir. Örneğin, ergenlerin bilişsel becerilerini geliştirme, kendileri hakkında soyut genellemeler yapmalarını sağlamaktadır (Keating, 1990). Yaşadıkları fiziksel değişiklikler, benlik saygısını ya olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilir. Bu durum, özellikle ergenlik çağında, fiziksel görünümün, kızlar için küresel özgüvenini belirleyen önemli bir unsurdur (Harter, 1990a). Başkalarının, özellikle ebeveynlerin ve akranların yorumları, bazı ergenlerin kimlikleri ve kendileriyle ilgili duygularının bir parçası olarak bireyin kendisini değerlendirmesini yansıtmaktadır (Robinson, 1995).

2.2.1. Ergenlik Döneminde Benlik Saygısı

Düşük benlik saygısı, kişinin benlik kavramı ile birinin “olması gerektiğine” inanması arasında bir boşluk olması durumunda gelişir (Harter, 1990b). Ruh sağlığı

alanında bir ergenin öz saygısının düşük olup olmadığı aşağıdaki özelliklerle açıklanmaktadır. Farklı araştırmacılar tarafından ergenlerde düşük özgüven ile ilişkili olarak tanımlanmıştır (Jaffe, 1998). Bunlar:

- Depresif hissetmek
- Yorgunluk
- Birinin görünümünden hoşlanmamak ve övgüleri reddetmek
- Güvensiz veya yetersiz hissetmek
- Kendisine dair gerçekçi olmayan beklentilere sahip olmak
- Gelecek hakkında ciddi şüpheler ve karamsarlık
- Utangaçlık ve ifade güçlüğü
- Diğerlerinin istediklerine uymak ve çoğu durumda itaatkâr bir duruş üstlenmek

Sürekli olarak düşük özgüveninin, depresyon, yeme bozuklukları, suçluluk ve diğer uyum sorunları gibi olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (Harter ve Marold, 1992, Striegel-Moore ve Cachelin, 1999). Küresel benlik saygısını geliştirmeye çalışmak zordur, ancak ergenlerin belirli değerli alanlardaki benlik kavramlarını geliştirmelerine yardımcı olmak hem yapılabilir hem de uzun vadede küresel benlik saygısına katkıda bulunmaktadır (Harter, 1990b). Örneğin, ergenleri, özel ilgi alanlarını keşfetmeye teşvik etmek ve gitar derslerine yol açabilecek kaynakları bulmaya yardımcı olmak, özgüvende önemli kazanımlar sağlayabilmektedir. Profesyoneller, kaçınmak yerine bir sorunla yüzleşmelerine yardımcı olarak ergenlerin özgüvenlerini artırmada yardımcı olabilir. Bu, gençlere kişilerarası ya da problem çözme becerilerini öğretmek, zor bir konuşmayı rol oynamak, bilgi ve kaynak sağlamak gibi faaliyetleri içerebilir.

2.3. Ergenlik Döneminde Ebeveyn Tutumları

Ebeveynlik, birçok farklı alanda araştırılmış bir fenomen olarak tanımlanmaktadır. Birçok teorik çerçeve, ebeveynliğin çocuk gelişiminde hayati bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Ebeveynlik konusunda araştırmacılar ebeveynlik uygulamaları, ebeveynlik boyutları veya ebeveynlik stilleri dikkate alınarak çeşitli stratejiler kullanarak çalışmalarını boyutlandırmıştır. Ebeveynlik uygulamaları, ebeveynlerin çocuklarını sosyalleştirmek için kullandığı doğrudan gözlemlenebilir spesifik davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Örneğin,

akademik başarıyı teşvik etmeyi amaçlayan ebeveyn tutumları, ebeveyn-öğretmen toplantılarına katılarak veya çocukların sorumluluklarını takip etmesiyle kendisini göstermektedir. Ebeveyn tutumundaki pozitif yaklaşımlar, disiplin veya problem çözme konularında daha belirgin olarak gözlenmektedir. Belirli ebeveyn tutumlarına odaklanmak yerine, araştırmacılar, benzer ebeveynlik uygulamalarını yansıtan kapsayıcı ebeveynlik boyutlarını belirlemiş ve çoğunlukla bu ebeveynlik uygulamaları arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Bu doğrultuda, ebeveyn desteği, katılımı, kabulü, duygusal varlığı, sıcaklığı ve duyarlılığı araştırma konularının büyük bir kısmını oluşturmaktadır (Cummings ve ark. 2000).

Ebeveyn tutumunun kuramsal çerçevesi incelendiğinde, ebeveynlik stilleri olarak üç farklı boyut bildiren Baumrind (1961), bu konuya ilişkin alanyazına önemli bir katkı sunmuştur. Kendisinden sonra gelen, Maccoby ve Martin (1983), ebeveynlerin çocuklarına karşı tepkileri ve çocuklarından beklentileri üzerinden ebeveynlik tutumlarını tanımlamışlardır. Bu doğrultuda, ebeveynlerin yüksek derecede tepkiselliği ve yüksek talepkarlılığı koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunu tanımlayan ebeveyn stili olmakla birlikte, düşük tepki yüksek talepkarlık otoriter ebeveyn tutumunu tanımlamaktadır. Ortalama ve çocuğun işlevselliğine katkıda bulunabilecek düzeyde bir yanıt ve talepkarlığın ise demokratik olarak ifade edilen ebeveyn tutumuna uyduğu belirtilmiştir (Baumrind, 1961; Maccoby ve Martin, 1983). Ebeveynlerin belirli tutum ve davranışları üzerinden sınıflandırılmış ve tanımlanmış stillerle çocuk yetiştirdiğini öne süren Baumrind (1961) ve Maccoby ve Martin'den (1983) farklı olarak daha güncel çalışmalarda, ebeveynlerin erişkinler olarak farklı özelliklerini dahil etmek koşuluyla bazı davranışların çocuk yetiştirme konusunda daha belirleyici olabildiği ve bu durumun belirli bir tutum ve stil olarak belirtilen bir nitelik olmadığını düşünmektedirler. Bununla birlikte, öne sürülen özelliklerin, ebeveyn tutumları ile ilgili ilk dönemlerde öne sürülen ebeveynlik stilleriyle tutarlı olduğu da görülmektedir. Yalnızca, sınıflandırma yerine daha genelleyici bir yaklaşımla kavramsallaştırmanın yapıldığı görülmektedir. Örneğin Ronald Rohner (1998) tarafından literatüre kazandırılan ebeveyn kabul ve reddi kavramı, ebeveynin çocuğa yansıttığı sıcaklıkla düşmanlık duyguları arasında olan süreçleri kapsamaktadır. Bir diğer kavram ise ebeveyn kontrolü olarak belirtilmiştir.

Ebeveyn Kontrol boyutu, psikolojik ve davranışsal kontrol olmak üzere ayrılmıştır (Barber, 1996; Steinberg, 1990). Ebeveyn davranış kontrolü, talep ve

kuralların uygulanması, disiplin stratejileri, ödüllerin ve cezaların kontrolü veya gözetim işlevleri yoluyla çocuk davranışını kontrol etmeye, yönetmeye veya düzenlemeye yönelik ebeveynlik davranışından oluşur (Barber, 2002; Maccoby, 1990; Steinberg, 1990). Uygun bir davranış kontrolünün çocuk gelişimini olumlu yönde etkilediği düşünülürken, yetersiz veya aşırı davranış kontrolünün yaygın olarak çocuğun sapkın davranış, madde kötüye kullanma, depresyon ve anksiyete gibi durum ve belirtilerle ilişkili olduğu düşünülmektedir. (Coie ve Dodge, 1998; Galambos ve ark, 2003; Patterson ve ark, 1984).

Ebeveyn davranışsal kontrol, çocuğun davranışı üzerinde kontrol anlamına gelirken, ebeveynin psikolojik kontrolü, ebeveynlerin çocukların düşüncelerini, duygularını ve duygularını manipüle etmeye çalıştığı müdahaleci bir kontrol türü olarak tanımlanmaktadır (Barber ve ark, 2005). psikolojik kontrol çocuklarda ve ergenlerde depresyon, antisosyal davranış ve ilişkisel problemlerle ilişkili bulunmuştur (Kuppens ve ark, 2013). Üç ebeveynlik boyutu (destek, psikolojik kontrol ve davranışsal kontrol), bazı boyutlarla ilişkili olmalarına rağmen, kavramsal olarak farklı şekilde değerlendirilmektedir (Barber ve ark.2005; Soenens ve ark, 2012).

2.4. Ergenlik Döneminde Mükemmeliyetçilik

Mükemmeliyetçilik, erken yaşlardan itibaren görülen bir kişilik özelliği olarak tanımlanmaktadır (Hollender, 1965). Mükemmeliyetçiliğin olumlu yönleri olsa dahi çocuklarda ve ergenlerde mükemmeliyetçilik tipik olarak negatif veya nevrotik bir özellik olarak kabul edilmektedir (örneğin, Lo, 1969). Çocuklarda bu kişilik özelliğinin zayıflatıcı doğası, mükemmeliyetçiliğin acı (Liebman, 1978), intihar (Delisle, 1990; Stephens, 1987), anoreksik eğilimler (Faust, 1987) gibi olumsuz sonuçlarla ilgili olduğu görüşünden temel almaktadır. Çocuklarda mükemmeliyetçilik ile ilgili ilk çalışmalar, kavramsallaştırma açısından önemli katkılar sunmuştur. Şimdiye kadar yapılan araştırmalarla ise mükemmeliyetçilikteki bireysel farklılıkların çocuklarda ve ergenlerde var olduğunu ortaya koymuştur (Liebman, 1978; Siegler, 1988). Bugüne kadar yapılan çalışmalar arasında, anoreksik ve normal ergenlerde mükemmeliyetçiliğin karşılaştırılması yapılmış (örneğin, Garner, Olmstead ve Polivy, 1983; Heron ve Leheup, 1984; Kiemle, Slade ve Dewey, 1987). ve anoreksik ergenlerin yüksek düzeyde mükemmeliyetçilik ile karakterize olduğunu göstermiştir. Mükemmeliyetçilikteki bireysel farklılıkların akılcı olmayan inançlar üzerine yapılan araştırmalarla desteklenmiştir (Hooper & Layne, 1983; Kassinove, Crici ve

Tiegerman, 1977). Ayrıca, çocuklarda kompulsif bir mükemmeliyetçilik biçiminin ebeveynler tarafından tanımlanabileceği ve bu değişkene ek olarak çocuklarda uyku problemleri, kas gerginliği, davranış problemleri, olgunlaşmamış davranışlar ve utangaçlık gibi semptomlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (Glow, Glow ve White, 1987).

Son zamanlardaki bir meta-analize (Curran ve Hill, 2017) göre ergenlerin mükemmeliyetçilik seviyeleri son 25-30 yılda sürekli artmıştır. Mükemmeliyetçilik, aşırı eleştirel değerlendirmeler eşliğinde, aşırı yüksek veya gerçekçi olmayan kişisel standartlardan oluşan çok boyutlu, kişi-içi ve kişiler-arası bir yapıdır (Frost ve ark., 1990; Hewitt ve Flett, 1991).

Mükemmeliyetçi kaygıları olan insanlar hata yapma korkusu, başkalarından olumsuz değerlendirme korkusu ve aile üyeleri gibi önemli diğer kişilerin kendileri için katı standartlara sahip olmasıyla açıklanmaktadır (Dunkley ve ark. 2000, Gotwals ve ark. 2012). Bu tür endişeler, yetişkinler arasında (Hill ve Curran, 2016; Limburg ve ark., 2017) ve ergenler arasında anksiyete, depresyon ve yeme bozukluğu semptomları gibi kötüleşen psikolojik işlevsellikle birlikte seyredebilmektedir (Hewitt ve ark., 2002; Bento ve ark, 2010; Flett ve ark, 2011).

Hem uyumlu hem de uyumsuz mükemmeliyetçiliğin sonuçları, kişisel standartlar ve mükemmelliğe yönelik kendi-yönelimli baskılarla ilişkilendirilmiştir (Jowett ve ark., 2016; Hill ve ark., 2018). Mükemmeliyetçilik, alt boyutları birlikte analiz edildiğinde farklı profillerin ortaya çıkması ve bu profillerin psikolojik faktörlerle ile farklı ilişkili olması göz önüne alındığında önemli bir kavram olduğu görülmektedir (Boone ve ark., 2010; Hill, 2013; Sironic ve Reeve, 2015; Gustafsson ve ark, 2016). Ek olarak, psikolojik faktörle olan ilişkinin öğrencilerin okul ortamı türü gibi bağlamsal faktörlerle de incelenmesi önemli bulgular ortaya koyabilmektedir. Bu nedenle, mükemmeliyetçiliğin bazı yönleri, yüksek performans ve düşük performans bağlamlarına göre daha belirgin olabilir ve psikolojik belirtiler açısından risk faktörü oluşturabilmektedir.

2.5. Ergenlik Döneminde Depresyon

Tek uçlu depresif bozukluk, dünya çapında ergenlerde yaygın bir ruh sağlığı sorunu olarak bilinmektedir (Lopez ve ark, 2006). Depresyon, orta ergenlik döneminden geç ergenlik dönemine %4-5 oranında prevalansa sahiptir (Costello ve ark, 2005) Ergenlerde depresyon, intihar için önemli bir risk faktörüdür. Bu yaş

grubunda ölüme yol açan, adolesan intihar vakalarının yarısından fazlasının depresif bozukluk tanısı olduğu belirtilmiştir (Hawton ve ark, 2009). Depresyon ayrıca ciddi sosyal ve akademik problemlere ve sigara kullanımına, madde kötüye kullanımına, yol açmaktadır (Lewingsohn ve ark, 1988; Fletcher, 2008). Bu nedenle, ergenlik döneminde görülen bu bozukluğu tanımak ve tedavi etmek önemlidir.

Depresyon, spesifik semptomların bir kümesi olarak tanımlanır. Bozukluğun klinik ve tanısal özellikleri ergenlerde ve yetişkinlerde büyük ölçüde benzerdir (Thapar ve ark, 2010). İki ana sınıflandırma sistemi ICD-10 ve DSM-IV depresyonu benzer şekilde tanımlanmakta; fakat DSM-IV çocuklar ve ergenler için bir istisna olarak depresif ruh hali yerine öfkeyi önemli bir semptom olarak sunmuştur (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1994).

Ergenlerde depresyon belirtileri, yetişkinlerden daha fazla gözden kaçmaktadır (Leaf ve ark, 1996). Bu durum, muhtemelen ergenlerde öfke, duygu durum dalgalanması belirtileri ön plana çıktığı için yaygın olarak görülebilmektedir. Açıklanamayan fiziksel semptomlar, yeme bozuklukları, anksiyete, okula gitmeyi reddetme, akademik performansta düşüş, madde kötüye kullanımı veya davranışsal problemler ise depresyon gözden kaçırılabilir. Bazı açılardan ise ergenlerde depresyon erken görülebilmektedir. Yaşamın ilerleyen dönemlerinde nüks olasılığının fazla olması nedeniyle eşdeğer yetişkin bozukluğunun alt formunun başlangıcı olarak kabul edilebilmektedir (Birmaher ve ark, 2004) Hastalık, klinik aktiviteler ve sinirsel aktivite kalıpları açısından ergen ve yetişkinlerde benzerdir ve ergenlerde ortaya çıkması ailesinin hastalık öyküsü ile ilişkilidir (Levinsohn ve ark, 2003)

2.5.1. Ergenlik Dönemi Depresyonunun Etiyolojisi

Hastalığın klinik olarak heterojen ve çeşitli nedenleri dolayısıyla, ergenlerde depresyonun etiyolojisini anlamak güçleşmektedir. Diğer birçok ruh sağlığı bozukluğu gibi, çeşitli risk faktörleri depresyon riskini arttırmak için etkileşime girmektedir. Depresyonla ilişkili olduğu belirtiler bu tür riskler, mizaç ve kişilik özelliklerinin (olumsuz duygu durum, azalmış pozitif duygulanım, davranışsal inhibisyon ve nevroitiklik), depresyon açısından kişilerin bilişsel süreçleri üzerinde önemli işlevleri vardır (Hawton ve van Heeringen, 2009).

Hormonal ve büyüme ile birlikte gelen değişikliklerle birlikte ergenlerin stres faktörlerine karşı bireysel duyarlılığı değişebilmektedir. Bu risk faktörleri, nöroendokrin sistemde, beyin yapısında ve fonksiyonunda meydana gelen

değişiklikler gibi biyolojik risk mekanizmalarını etkiler, ancak bu duruma ilişkin net kanıtların olmadığı bilinmektedir (Harrington, 2001).

Depresyon ve akut stresli olaylara maruz kalma (örn. istismar, travmatik yas), kronik stres (örn. Kötü muamele, aile anlaşmazlığı, akranlar tarafından zorbalık, yoksulluk, fiziksel duyarlılık) gibi çevresel faktörler arasındaki ilişki üzerinde çok fazla araştırma yapılmıştır. Bununla birlikte, bu tür maruziyetler her zaman ergenlerde depresyonun gelişmesine yol açmaz, ancak yüksek genetik risk altında olanların bu tür stres faktörlerinin etkilerine karşı özellikle duyarlı olduğu belirtilmiştir (Hariri ve ark, 2002) Stresli yaşam olayları, depresyonun tekrarından ziyade erken başlangıç ile daha güçlü bir şekilde ilişkilidir (Levinshon ve ark, 1999). Depresyon riski, kızlarda ve birden fazla olumsuz yaşam olayı olan ergenlerde önemli ölçüde daha yüksektir. İlişkileri etkileyen kronik, ciddi stres faktörleri depresyonun etiolojisindeki en önemli unsurlar olarak belirtilmiştir. Olumsuz aile ilişkileri, akran zorbalığı mağduriyeti ve kötü muameleye maruz kalmak, depresyon için yaygın risklerdir. Özellikle travmatik stres, işkence, yetim veya kronik hastalıkların etkilerine maruz kalan bazı çocuklar, uzun süreli psikiyatrik bozukluklar geliştirebilmektedir. Psikiyatrik bozukluklar arasında en yaygın olarak görülenin ise depresyon olduğu belirtilmiştir (Pine ve ark, 2000).

2.5.2. Ergenlik Dönemi Depresyonun Epidemiyolojisi

Çocuklarda depresyon prevalansı düşüktür (çoğu çalışmada <1%) ve cinsiyet farklılıkları yoktur (Kessler ve ark, 2001). Bununla birlikte, daha sonra ergenlik döneminde önemli ölçüde yükselmektedir (Green ve ark, 2005) Birçok faktör ergenlikte belirgin biyolojik ve belirgin karakteristik özelliklerle depresif belirtilerin karakterize olduğu için prevalansta kaydedilen ergenlik sonrası artış açıklanmaktadır (Cyranowski ve ark, 2000). Yaygın olarak öne sürülen, ergenlik döneminde beyin ve bilişsel olgunlaşmadır. Gelişmiş sosyal anlayış ve öz-farkındalık, ödül ve tehlikeye karşı savaşıma ve kaçma tepkisinden sorumlu olan beyin bölgelerinde değişiklik ve özellikle kızlarda artan stres seviyelerinin depresyonla ilişkili olduğu belirtilmiştir (Blakemore, 2008). Geç ergenlik dönemindeki 1 yıllık yaygınlık tahminleri, yetişkinlikte görülenle benzerdir. (%4-5) (Costello ve ark, 2005). Ayrıca, erken ergenlikte olasılık %5'ten daha fazladır. Bununla birlikte, genel popülasyondaki yaygınlık tahminleri çalışmalarda ve farklı ülkelerde büyük olasılıkla farklılık gösterebilir.

Her ne kadar bazı araştırmacılar düşük geliri ve orta geliri ülkelerde ergenlerde daha yüksek depresyon oranları olduğunu öne sürmelerine rağmen, bu duruma ilişkin çelişkili bulguların olduğu belirtilmiştir (Fleitlich-Bilyk ve Goodman, 2004). Bununla birlikte, düşük geliri ve orta geliri ülkelerde yaş dağılımı farklılıkları nedeniyle, depresyon belirtileri olan ergenlerin toplam sayısı, diğer yüksek geliri ülkelerden çok daha fazladır¹ Bu yüksek yüke rağmen, araştırmalar neredeyse sadece yüksek geliri ülkelere odaklanmıştır. En sağlam epidemiyolojik bulgulardan biri güçlü bir kadın prevalansının ortaya çıktığı yönündedir (yaklaşık 2: 1 oranındadır) (Hyde ve ark, 2008) Ergenlik dönemindeki kızların depresyon oranının fazlalığı hem epidemiyolojik hem de klinik örnekleme görölmektedir ve farklı değerlendirme yöntemlerinde kendisini göstermektedir. Depresyon oranlarındaki cinsiyet farklılıkları, sadece semptomlara ilişkin yardım arayışının kadınlarda daha fazla olduğuyla ilişkili bir durum olmadığı düşünölmektedir (Kessler ve ark, 1998).

Ergenlikte depresyonun cinsiyet farklılıklarının nedenleri tam olarak anlaşılmasa da, ergenlik depresyonu kadınların hormonal değişikliklerine daha yakından bağlıdır. Bununla birlikte, hormonal değişiklikler tek başına nadiren davranışsal veya nöral depresyon belirtileri üretmekte ve beyni hastalığın zararlı etkilerine duyarlı hale getirerek etkili olması daha mümkün hale gelmektedir (soares ve Zitek, 2008). Hayvanlarda yapılan çalışmalar östrojenin prefrontal korteksteki stres tepkisini arttırdığını göstermektedir (Shansky ve ark, 2004). Bu nedenle, ergenlik sonrası cinsiyet farkı kısmen strese maruziyetin artması ve kızlarda hormonal olarak bağlanmış yüksek gerilim hassasiyetinden kaynaklanmaktadır. Son olarak, depresyon genellikle kızlarda daha yaygın olmasına rağmen, erkeklerde de yaygınlığın ele alınması önemlidir. Bununla birlikte, bazı alt gruplarda (örn. Nörogelişimsel bozuklukları olan hastalar) bu cinsiyet farkı büyük ölçüde azalmakta veya tam tersi olabilmektedir.

2.6. Ergenlik Döneminde Anksiyete

Anksiyete bozuklukları genellikle yetişkinlikten önce ortaya çıkmaktadır. Örneğin, ulusal temsili bir epidemiyolojik çalışma olan Ulusal Komorbidite Araştırması'nda elde edilen veriler, çoğu anksiyete bozukluğunun ortalama başlangıç yaşı 11 olarak bulunmuştur (Kessler ve ark, 2007). Anksiyete bozuklukları genellikle ergen kızlarda erkeklerden daha yaygındır (Merikangas ve ark, 2010) Ek olarak, genç yetişkinlerde daha yaygın olduğu gibi hastanın bilişsel süreçlerinden ziyade kaygının

davranışsal belirtilerinin daha fark edilir düzeyde olduğu görülmektedir. Örneğin, çocuklar ve ergenler genellikle anksiyete belirtilerinin farkında olmak yerine fiziksel şikayetleri veya somatik anksiyete semptomları (yani mide veya baş ağrısı) bildirirler (Garland, 2001) Benzer şekilde, evde ve okulda sapkın davranışlar sergileme gibi davranışsal kaygılar da eşlik edebilmektedir (Frick ve ark, 1999) Okul fobisi, tipik olarak sosyal fobi veya genel anksiyete nedeniyle, özellikle ergenlik çağında anksiyeteye eşlik eden bu tür bir karşıt davranışın özellikle dikkat çekici bir şekli olarak bilinmektedir (Garland, 2001). Bununla birlikte, okul fobisi, öğrenme güçlüğü ve akran zorbalığı doğrudan anksiyete bozukluklarına özgü değildir. Araştırmalar, okul problemlerinin okul performansındaki düşüşün çocuklarda ve ergenlerde kaygı ile ilişkili olduğunu, ancak hepsinde görülmediğini bulmuştur (Pomerantz ve ark, 2002). Hem akranlardan hem de sosyal faaliyetlerden sosyal geri çekilme de yaygın olarak anksiyete belirtileri arasında görülebilmektedir (Garland, 2001). Anksiyete bozukluklarının bir başka ortak özelliği, yaygın anksiyete bozukluğu ve sosyal anksiyete gibi, birden fazla türde ortaya çıkan anksiyete bozukluğunun eşzamanlı görülmesidir. “Komorbidite” olarak bilinen bu durum, anksiyete bozuklukları olan ergenlerde ve yetişkinlerde yaygındır. Anksiyete ve depresyon da ergenler arasında sıklıkla eşlik etmektedir (Ollendick ve Hirshfeld-Becker, 2002) Eşzamanlı madde kullanımı / kötüye kullanımı ile ilgili veriler ele alındığında, bazıları anksiyete bozukluğu olan ergenlerin risk altında olduğunu gösterirken, anksiyete belirtilerinin daha sonrasında madde kullanım bozukluğu için risk oluşturabileceği görülmüştür (Low ve ark, 2008) Anksiyete bozuklukları belirtilerinin bu yönde etkileşimi cinsiyet farklılıkları nedeniyle olabilir. Wu ve meslektaşları (2010), bu olasılığı destekleyen, alkol kullanımı olan kızlarda anksiyete belirtilerinin olduğunu ve aynı zamanda agorafobi, ayrılık kaygısı ve obsesif kompulsif bozukluğun madde kullanım bozukluğu ile pozitif olarak ilişkili olduğunu bulmuştur. Diğer psikopatolojiler arasındaki öğrenme güçlüğü ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu de gençlerde anksiyete bozuklukları ile birlikte görülmektedir.

2.7. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinde benlik saygısı, kaygı, depresyon, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca, öğrencilerin bireysel değişkenlerinin benlik saygısı, kaygı, depresyon, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik düzeyleri ile

karşılaştırılması ve sonuçların ilgili literatür bağlamında tartışılması araştırmanın diğer bir amacı olarak belirlenmiştir.

Belirtilen amaçlar doğrultusunda, araştırmada yanıtlanması hedeflenen araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Ergenlerin demografik değişkenleri bakımından (cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveyn eğitim düzeyi) kaygı ve depresyon puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
2. Ergenlerin demografik değişkenleri bakımından (cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveyn eğitim düzeyi) mükemmeliyetçilik alt boyut puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
3. Ergenlerin demografik değişkenleri bakımından (cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveyn eğitim düzeyi) algılanan ebeveyn tutum puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
4. Ergenlerin demografik değişkenleri bakımından (cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveyn eğitim düzeyi) benlik saygısı puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
5. Ergenlerin kaygı ve depresyon puanları algılanan ebeveyn tutumları, benlik saygısı ve mükemmeliyetçilik boyutlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili midir?
6. Ergenlerin benlik saygısı algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik boyutuyla anlamlı düzeyde ilişkili midir?
7. Ergenlerin algılanan ebeveyn tutumu mükemmeliyetçilik alt boyutlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili midir?
8. Mükemmeliyetçilik boyutları, algılanan ebeveyn tutumları, kaygı, depresyon ve benlik saygısı tarafından anlamlı düzeyde yordanmakta mıdır?

2.8. Araştırmanın Önemi

Ergenlik dönemi, çocukluk ve erişkinlik dönemleri arasında olan ve kritik değişimlerin söz konusu olduğu bir geçiş evresidir. Bu dönemde görülebilecek değişimlerin psikolojik ve duygusal işlevsellikle ilgili yönleri de bulunmaktadır. Ayrıca, ergenlik dönemindeki psikososyal faktörlerin ilerleyen dönemlerde de etkisini sürdürebileceği ve özellikle erişkinlik dönemindeki psikolojik ve psikiyatrik rahatsızlıklar için risk faktörü oluşturabileceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda, ergenlik döneminde kaygı, depresyon, mükemmeliyetçilik gibi psikolojik

değişkenlerin aile hayatı ile ilişkisinin incelenmesinin psikolojik risk faktörleri hakkında bilgi edinebilmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu görüş kapsamında çalışmanın amaçları ve hipotezleri oluşturulmuştur.

2.9. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmanın örneklem büyüklüğünün anlamlı ve genellenebilir sonuçlar elde edebilmek açısından yeterli olduğu varsayılmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan veri ölçüm araçlarının ölçmek istenen araştırma değişkenlerinin değerlendirilmesinde geçerli ve güvenilir araçlar olduğu varsayılmaktadır.
3. Araştırmada, öğrencilere yöneltilen soruların kendileri açısından doğru ve içten bir biçimde yanıtladığı varsayılmaktadır.

2.10. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmanın örneklem sayısının evreni temsil edebilme açısından sınırlı olduğu düşünülmektedir.
2. Araştırmada seçilen veri ölçüm araçları içerdikleri maddelerle sınırlıdır.
3. Araştırmada bulgular, kullanılan istatistiksel analiz yöntemleriyle sınırlıdır.
4. Araştırmada elde edilen veriler öğrencilerin anketlere vermiş olduğu yanıtlarla sınırlıdır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin benlik saygısı, mükemmeliyetçilik, ebeveyn tutumu, depresyon ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Çalışmada, araştırma modeli olarak genel tarama modelini bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişim varlığını ve bu değişimin derecesini saptamayı amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2014). Çalışmada bu model kapsamında, lise öğrencilerinin benlik saygısı, mükemmeliyetçilik ve anne baba tutumları özellikleri ile kaygı ve depresyon düzeyleri arasındaki açıklayıcı ilişki incelenmektedir.

3.2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini İstanbul ili Bakırköy ilçesinde öğrenim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise çalışma evreninden % 95 güven aralığı % 5 düzeyinde hata payıyla hesaplanarak basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen İstanbul ili Bakırköy ilçesinde öğrenim gören 128 erkek 175 kız olmak üzere 303 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme, evrendeki tüm birimlerin eşit ve bağımsız seçilme olasılığına sahip oldukları örnekleme yöntemidir (Karasar,2014; Büyüköztürk ve ark. 2018).

3.3 Veri Toplama Araçları

Örnekleme dahil edilen herkese (Kişisel Bilgi Formu, Anne Baba Tutum Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Mükemmeliyetçilik ölçeği, Beck Kaygı Envanteri, Beck Depresyon Envanteri) verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmada öğrencilere ilişkin sosyo-demografik bilgiyi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Kişisel bilgi formunda öğrencinin yaş, cinsiyet, okul türü ve sosyoekonomik düzey bulunmaktadır. Etik kurallar ve gerçekçi cevaplar alabilmek amacıyla araştırma sırasında öğrencilere kimlik bilgilerini içeren sorular yöneltilmemiştir.

3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği

Yılmaz (2000) tarafından geliştirilen Ana-Baba Tutumu Envanteri toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Envanterdeki her madde için cevaplar 1'den 5'e kadar derecelendirilmiştir. Dereceleme şöyle yapılmıştır; Hiç uygun değil (1), Çok az uygun (2), Kısmen uygun (3), Oldukça uygun (4), Tamamen uygun (5) şıklarından birini işaretlemesine göre puan almaktadır. Deneklerden her maddeyi okuyup, ana ve babaları için en uygun ifadenin (cevabın) yanına işaret koymaları istenmiştir. Hesaplamalar, 1'den 5'e kadar derecelenmiş bu puanlar üzerinde yapılmıştır.

3.3.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Araştırmada benlik saygısı ölçümü için kullanılan bu ölçek 1963 'te Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. Rosenberg (1965) geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yaptıktan sonra, ölçek birçok araştırmada araç olarak kullanılmıştır. Bugün psikiyatrik ve psikolojik çalışmalarda benlik saygısı ölçümü için kullanılan güvenilir dört ana ölçekten biri olarak literatürde yer almaktadır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği çoktan seçmeli sorulardan yapılmış 12 alt kategoriden oluşan, 63 maddeli bir öz bildirim testidir. Alt kategorileri şunlardır. Benlik saygısı, kendilik kavramı, insanlara güven duyma, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler (anksiyete göstergesi kabul edilir.), kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, ana-baba ilgisi, babayla ilişki ve psişik izolasyon. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır.

3.3.4. Mükemmeliyetçilik Ölçeği

5'li Likert tipinde 18 sorudan oluşan ölçek maddeleri 1= Hiç uygun değil, 2= Ne doğru ne yanlış, 3= Çoğunlukla uygun, 4= Çoğunlukla doğru ve 5= Çok doğru şeklinde puanlanmaktadır. Ölçek 'kendine yönelik mükemmeliyetçilik' (1, 2, 4, 5, 8, 11, 13, 15 ve

17. Maddeler) ile ‘sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik (3, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 16 ve 18. Maddeler) olmak üzere iki alt boyuttan meydana gelmektedir (Uz Baş, 2010). Ölçeğin Türkçe uyarlaması Uz-Baş ve Siyez (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan yüksek puanlar, kişilerin kendine yönelik ve sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik düzeylerinin yüksek olduğunu işaret etmektedir.

3.3.5. Beck Depresyon Ölçeği

Depresyon sırasında bilişsel, motivasyonel, duygusal ve bedensel yönden ortaya çıkan belirtileri ölçmek için kullanılmakta olan Beck Depresyon Ölçeği, 21 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin her birinde kendini değerlendirmeye yönelik bir cümleden oluşan 4 seçenek bulunmaktadır. Her madde için alınabilecek puan 0 ile 3 arasında değişmektedir. Tüm maddelerden alınan puanların toplamı ile depresyon düzeyi doğru orantılıdır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı yarıya bölme güvenilirliği yöntemiyle 0,86 olarak hesaplanmış, daha sonra Spearman-Brown düzeltmesi sonucunda 0,93 olarak belirlenmiştir (Beck, Ward, Mendelson, Mock ve Erbauch, 1961). Bu ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği, MMPI (Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri)’nin depresyon alt boyutu ile karşılaştırılarak belirlenmiş ve kesme noktasının 17 olduğu belirlenmiştir (Hisli, 1988). Sonrasında üniversite öğrencileri ile yapılan çalışma da bu araştırmada ortaya çıkan sonuçları desteklemiştir (Hisli, 1989). Ölçekten alınan yüksek puanlar depresyonun klinik görünümüne işaret etmektedir.

3.3.6. Beck Anksiyete Ölçeği

Beck, Epstein, Brown ve Steer (1988) tarafından 1988 yılında geliştirilen Beck Anksiyete Envanteri’nin (BAE) Ulusoy, Şahin ve Erkmen (1996) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmıştır (Şahin ve Savaşır, 1997). Ölçek 21 maddeden oluşmuş, maddeleri 0-3 arası puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Her madde 0 ile 3 arasında puan almaktadır. Bu puanların toplanmasıyla, anksiyete puanı elde edilmektedir. Alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 63’tür. Toplam puanın yüksek oluşu, bireyin yaşadığı anksiyetenin şiddetini göstermektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında, iç tutarlılık katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan yüksek puanlar kişilerin sübjektif ve somatik kaygı düzeylerinin yüksek oluşuna işaret etmektedir.

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Lise öğrencileriyle yapılacak anket çalışması için Bakırköy İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınacak izin alınmıştır. Okullarda anket çalışması yapabilmek için onay alınmasının sonrasında, lise öğrencilerinin araştırmaya katılımı öğretmenlerinin onayı ve gözetiminde gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma betimsel ve ilişkisel olmak üzere iki boyutludur. Bu araştırma lise öğrencilerinin kaygı ve depresyon düzeylerinin yordayıcıları olarak, mükemmeliyetçilik, anne baba tutumları ve benlik saygısı kaygı arasındaki ilişkisini açıklamak üzere yapılmıştır. Araştırma sınırları içerisinde iki cinsiyet grubuna mensup katılımcılar; cinsiyet, yaş ve sınıf düzeyleri incelenecek olup, Bağımsız Örneklem T-testi yapılarak karşılaştırılmıştır, iki ya da daha çok ilişkisiz değişken ortalaması arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2018). Kaygı ve depresyon düzeyleri, mükemmeliyetçilik, anne baba tutumları ve benlik saygısı ile ilişkisinde Pearson Korelasyon tekniği uygulanmıştır. Değişkenler arası etkinin test edilmesinde Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Pearson Korelasyon tekniği, iki değişken arasındaki ilişkinin miktarını, değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyini ve yönünü açıklamak için kullanılmaktadır. Çoklu regresyon analizi, ilişkili iki değişkenin bir bağımlı değişken ve bir bağımsız değişkenin aralarındaki ilişkinin matematiksel denklik ile açıklanmasıdır (Büyüköztürk, 2018). Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın problemlerinin çözümüne yönelik istatistiksel analiz bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Demografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri

Katılımcıların “Kişisel Bilgi Formu”na vermiş olduğu yanıtların yüzdesel dağılımları Çizelge 4.1.’de verilmiştir:

Çizelge 4. 1. Demografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri

Demografik Değişkenler (n=303)		N	%
Cinsiyet	Kız	175	57,8
	Erkek	128	42,2
	Toplam	303	100,0
Sınıf	Lise 1	90	29,7
	Lise 2	65	21,5
	Lise 3	28	9,2
	Lise 4	120	39,6
	Toplam	303	100,0
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	132	43,6
	2	77	25,4
	3	60	19,8
	4 ve üzeri	34	11,2
	Toplam	303	100,0
Doğum sırası	1	131	43,2
	2	108	35,6
	3	39	12,9
	4 ve üzeri	25	8,3
	Toplam	303	100,0
Gelir Düzeyi	1001-1500 TL	25	8,3
	1501-3000 TL	79	26,1
	3001-5000 TL	86	28,4
	5001 ve üzeri	113	37,3
	Toplam	303	100,0

Çizelge 4.1'in devamı		N	%
Anne Eğitim	İlkokul	62	20,5
	Ortaokul	49	16,2
	Lise	118	38,9
	Üniversite	74	24,4
	Toplam	303	100,0
Baba eğitim	İlkokul	45	14,9
	Ortaokul	58	19,1
	Lise	120	39,6
	Üniversite	80	26,4
	Toplam	303	100,0
Anne Yaklaşım	İlgisiz	9	3,0
	Eleştirel	35	11,6
	Anlayışlı	222	73,3
	Otoriter	26	8,6
	Kuralcı	11	3,6
	Toplam	303	100,0
Baba Yaklaşım	İlgisiz	23	7,6
	Eleştirel	28	9,2
	Anlayışlı	205	67,7
	Otoriter	27	8,9
	Kuralcı	20	6,6
	Toplam	303	100,0

Çizelge 4.1'de demografik değişkenlerin dağılımına göre kız öğrenci %57,8 (175 kişi) ve erkek öğrenci %42,2 (128 kişi)'dir. Sınıf değişkenine göre lise 1 %29,7 (90 kişi), Lise 2 %21,5 (65 kişi), Lise 3 %9,2 (28 kişi) ve Lise 4 %39,6 (120 kişi)'dir. Kardeş sayısı 1 olanlar %43,6 (132 kişi), 2 olanlar %25,4 (77 kişi), 3 kişi olanlar %19,8 (60 kişi) ve 4+ olanlar %11,2 (34 kişidir). Doğum sırası değişkenine göre ilk çocuk olanlar %43,2 (131 kişi), ikinci çocuk olanlar %35,6 (108 kişi), üçüncü çocuk olanlar %12,9 (39 kişi) ve dördüncü ve üzeri olanlar %8,3 (25 kişidir). Gelir düzeyi değişkenine göre %8,3 (25 kişi) 1001-1500 TL, %26,1 (79 kişi) 1501-3000 TL, %28,4 (86 kişi) 3001-5000 TL ve %37,3 (113 kişi) 5001 TL ve üzeri gelir düzeyi bildirmiştir. Anne eğitim düzeyine göre ilkokul mezunu olanlar %20,5 (62 kişi), ortaokul mezunu olanlar %16,2 (49 kişi), lise mezunu olanlar %38,9 (119 kişi) ve üniversite mezunu olanlar %24,4 (74 kişi)'dir. Baba eğitim düzeyine göre ilkokul mezunu olanlar %14,9 (45 kişi), ortaokul mezunu olanlar %19,1 (58 kişi), lise mezunu olanlar %39,6 (120 kişi) ve üniversite mezunu olanlar %26,4 (80 kişi)'dir. Anne yaklaşımına yönelik ilgisiz diyenler %3 (9 kişi), eleştirel diyenler %11,6 (35 kişi), anlayışlı diyenler %73,3 (222 kişi), otoriter diyenler %8,6 (26 kişi) ve kuralcı diyenler %3,6 (11 kişi)'dir. Baba yaklaşımına yönelik ilgisiz diyenler %7,6 (23 kişi),

eleştirel diyenler %9,2 (28 kişi), anlayışlı diyenler %67,7 (205 kişi), otoriter diyenler %8,9 (27 kişi) ve kuralcı diyenler %6,6 (20 kişi)'dir.

Çizelge 4.2.'de ölçek puanlarının ortalamaları, standart sapma değerleri, minimum ve maksimum puanları, çarpıklık ve basıklık değerleri verilmiştir:

Çizelge 4. 2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Puan Ortalamaları, Standart Sapma, Minimum, Maksimum, Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçekler	N	X	SS	Minimum	Maksimum	Çarpıklık	Basıklık
Kaygı	303	18,66	13,517	0	63	,883	,530
Depresyon	303	14,34	10,805	0	49	,927	,348
Benlik saygısı	303	26,32	4,167	15	40	,346	,627
Algılanan Demokratik Tutum	303	58,29	11,538	24	75	-,665	-,047
Algılanan Koruyucu-İstekçi Tutum	303	38,19	10,046	18	64	,295	-,489
Algılanan Otoriter Tutum	303	21,31	7,388	10	41	,590	-,395
Kendine yönelik mükemmeliyetçilik	303	30,18	5,945	12	45	-,277	,163
Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik	303	24,11	7,774	8	40	-,054	-,659

Çizelge 4.2'deki betimsel istatistik bulguları doğrultusunda, ölçek puan ortalamalarının -1,5 ve +1,5 aralığında olması sebebiyle dağılımın normal olduğu görülmektedir.

4.2. Demografik Değişkenler Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması

Katılımcıların demografik değişkenleri bakımından, kaygı, depresyon, benlik saygısı, ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik düzeylerinin karşılaştırılması için, ikili grupların karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t test; ikiden fazla olup homojen dağılmayan grupların karşılaştırılması için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık değeri 0,05 düzeyinde alınmıştır.

Çizelge 4. 3. Cinsiyet Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçekler	Cinsiyet	N	X	ss	t	p
Kaygı	Kız	175	22,02	13,737	5,281	,000***
	Erkek	128	14,06	11,795		
Depresyon	Kız	175	16,39	10,814	3,944	,000***
	Erkek	128	11,55	10,187		
Benlik saygısı	Kız	175	26,28	4,366	-,212	,832
	Erkek	128	26,38	3,895		
Algılanan Demokratik Tutum	Kız	175	58,91	11,709	1,097	,274
Algılanan Koruyucu-İstekçi Tutum	Erkek	128	57,44	11,291	-2,672	,008**
	Kız	175	36,89	10,092		
Algılanan Otoriter Tutum	Erkek	128	39,98	9,741	-2,232	,026*
	Kız	175	20,51	7,462		
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	Erkek	128	22,41	7,170	-,179	,858
Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik	Kız	175	30,13	6,250	-1,552	,122
	Erkek	128	30,25	5,524		
	Kız	175	23,51	7,983		
	Erkek	128	24,91	7,434		

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

*** $p < 0,001$

Çizelge 4.3'te cinsiyet değişkeni bakımından öğrencilerin göre öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik düzeyleri incelenmiştir. Yapılan Student's t test bulgularına göre, kaygı ($t=5,281$; $p < 0,01$), depresyon ($t=3,944$; $p < 0,001$) ve algılanan koruyucu istekçi tutum ($t=-2,672$; $p < 0,05$) ve algılanan otoriter tutum ($t=-2,232$; $p < 0,01$) puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır. Kız öğrencilerde depresyon ve kaygı puanları erkeklere göre yüksek; erkeklerin ise algılanan koruyucu-istekçi ve demokratik ebeveyn tutumu puanları kızlara göre daha yüksektir.

Çizelge 4. 4. Sınıf Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçekler	Sınıf	N	X	ss	F	sd	p	Anlamlı Farklılık
Kaygı	Lise 1	90	12,82	10,212	9,609	3/299	,000***	3-1
	Lise 2	65	19,18	12,363				
	Lise 3	28	24,00	13,188				
	Lise 4	120	21,50	14,942				
	Toplam	303	18,66	13,517				
Depresyon	Lise 1	90	10,44	9,203	9,116	3/299	,000***	4-1
	Lise 2	65	12,71	9,496				
	Lise 3	28	17,32	10,325				
	Lise 4	120	17,46	11,638				
	Toplam	303	14,34	10,805				
Benlik saygısı	Lise 1	90	26,12	3,862	,755	3/299	,520	
	Lise 2	65	26,97	4,127				
	Lise 3	28	26,54	4,443				
	Lise 4	120	26,08	4,352				
	Toplam	303	26,32	4,167				
Algılanan Demokratik Tutum	Lise 1	90	61,26	10,434	4,628	3/299	,004**	1-3
	Lise 2	65	59,58	10,141				
	Lise 3	28	54,75	11,371				
	Lise 4	120	56,18	12,522				
	Toplam	303	58,29	11,538				
Algılanan Koruyucu-İstekçi Tutum	Lise 1	90	38,58	9,898	,966	3/299	,409	
	Lise 2	65	39,23	9,531				
	Lise 3	28	35,50	10,946				
	Lise 4	120	37,97	10,215				
	Toplam	303	38,19	10,046				
Algılanan Otoriter Tutum	Lise 1	90	19,20	6,467	3,912	3/299	,009**	4-1
	Lise 2	65	22,03	6,978				
	Lise 3	28	21,11	7,529				
	Lise 4	120	22,56	7,935				
	Toplam	303	21,31	7,388				
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	Lise 1	90	30,23	6,543	1,524	3/299	,208	
	Lise 2	65	28,94	5,052				
	Lise 3	28	29,89	6,528				
	Lise 4	120	30,88	5,739				
	Toplam	303	30,18	5,945				
Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik	Lise 1	90	23,63	8,129	,559	3/299	,643	
	Lise 2	65	24,86	6,819				
	Lise 3	28	22,93	9,615				
	Lise 4	120	24,33	7,557				
	Toplam	303	24,11	7,774				

** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

Çizelge 4.4'te sınıf değişkeni bakımından öğrencilerin göre öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik düzeyleri incelenmiştir. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) bulgularına göre, kaygı [$F(3,299)=9,609$; $p < 0,001$] depresyon [$F(3,299)=9,116$; $p < 0,001$] ve algılanan demokratik tutum [$F(3,299)=4,628$; $p < 0,01$], algılanan otoriter tutum [$F(3,299)=3,912$; $p < 0,01$] puanları sınıf değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır. Anlamlı farklılığın

bulunması için yapılan Post Hoc Scheffe Testi bulgularına göre, Lise 3. sınıf öğrencilerinde kaygı; Lise 4. sınıf öğrencilerinde depresyon ve algılanan otoriter tutum; Lise 1. sınıf öğrencilerinde ise algılanan demokratik tutum puanları anlamlı düzeyde en yüksektir.

Çizelge 4. 5. Kardeş Sayısı Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması

Kardeş Sayısı	N	X	ss	F	sd	p	Anlamlı farklılık	
Kaygı	1	132	18,32	13,528	1,060	3/299	,366	
	2	77	20,65	13,010				
	3	60	16,60	14,406				
	4 ve üzeri	34	19,09	12,932				
	Toplam	303	18,66	13,517				
Depresyon	1	132	13,29	10,433	,856	3/299	,464	
	2	77	15,06	10,112				
	3	60	15,72	11,962				
	4 ve üzeri	34	14,38	11,662				
	Toplam	303	14,34	10,805				
Benliksaygısı	1	132	26,86	4,236	1,978	3/299	,117	
	2	77	25,64	4,249				
	3	60	25,75	4,053				
	4 ve üzeri	34	26,82	3,697				
	Toplam	303	26,32	4,167				
Algılanan Demokratik Tutum	1	132	59,66	10,600	1,360	3/299	,255	
	2	77	58,01	12,036				
	3	60	56,88	12,872				
	4 ve üzeri	34	56,06	11,225				
	Toplam	303	58,29	11,538				
Algılanan Koruyucu-İstekçi Tutum	1	132	38,05	9,515	,259	3/299	,855	
	2	77	37,83	9,665				
	3	60	38,17	10,993				
	4 ve üzeri	34	39,59	11,429				
	Toplam	303	38,19	10,046				
Algılanan Otoriter Tutum	1	132	19,92	6,387	5,898	3/299	,001**	4-1
	2	77	20,64	7,834				
	3	60	23,38	8,133				
	4 ve üzeri	34	24,62	7,080				
	Toplam	303	21,31	7,388				
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	1	132	29,67	6,371	,622	3/299	,601	
	2	77	30,55	5,723				
	3	60	30,38	5,276				
	4 ve üzeri	34	30,94	5,929				
	Toplam	303	30,18	5,945				
Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik	1	132	23,40	7,578	1,604	3/299	,188	
	2	77	23,79	7,644				
	3	60	24,70	8,468				
	4 ve üzeri	34	26,50	7,316				
	Toplam	303	24,11	7,774				

* $p < 0,05$

** $p < 0,01$

*** $p < 0,001$

Çizelge 4. 6. Doğum Sırası Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçekler	Doğum Sırası	N	X	ss	F	sd	p	Anlamlı Farklılık
Kaygı	1	131	20,37	13,598	4,084	3/299	,007**	1-3
	2	108	19,54	13,760				
	3	39	14,74	11,241				
	4 ve üzeri	25	12,00	12,764				
	Toplam	303	18,66	13,517				
Depresyon	1	131	14,64	11,093	1,446	3/299	,229	
	2	108	15,41	10,557				
	3	39	11,92	10,474				
	4 ve üzeri	25	11,96	10,534				
	Toplam	303	14,34	10,805				
Benlik saygısı	1	131	26,37	4,311	,880	3/299	,452	
	2	108	26,68	4,146				
	3	39	25,79	4,027				
	4 ve üzeri	25	25,40	3,686				
	Toplam	303	26,32	4,167				
Algılanan Demokratik Tutum	1	131	57,61	11,590	,438	3/299	,726	
	2	108	59,29	11,211				
	3	39	58,13	11,622				
	4 ve üzeri	25	57,76	12,885				
	Toplam	303	58,29	11,538				
Algılanan Koruyucu-İstekçi Tutum	1	131	39,36	10,101	1,633	3/299	,182	
	2	108	36,57	9,633				
	3	39	38,05	10,221				
	4 ve üzeri	25	39,28	10,849				
	Toplam	303	38,19	10,046				
Algılanan Otoriter Tutum	1	131	21,05	6,986	2,569	3/299	,054	
	2	108	20,62	7,428				
	3	39	21,72	8,617				
	4 ve üzeri	25	25,04	6,458				
	Toplam	303	21,31	7,388				
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	1	131	29,81	6,103	,399	3/299	,754	
	2	108	30,28	5,752				
	3	39	30,64	6,011				
	4 ve üzeri	25	30,96	6,045				
	Toplam	303	30,18	5,945				
Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik	1	131	24,23	7,791	,203	3/299	,894	
	2	108	23,85	7,980				
	3	39	23,77	7,436				
	4 ve üzeri	25	25,08	7,659				
	Toplam	303	24,11	7,774				

** $p < 0,01$

Çizelge 4.6’da doğum sırası değişkeni bakımından öğrencilerin göre öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik düzeyleri incelenmiştir. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) bulgularına göre, kaygı [$F(3,299)=4,084$; $p<0,01$) puanları doğum sırasına göre anlamlı farklılaşmaktadır. Anlamlı farklılığın bulunması için yapılan Scheffe testi bulgularına göre, ilk çocuk olanların kaygı puanları daha yüksektir.

Çizelge 4. 7. Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması

Anne Eğitim Düzeyi	N	X	SS	F	sd	p	Anlamlı farklılık	
Kaygı	İlkokul	62	21,66	14,918	2,634	3/299	,050	
	Ortaokul	49	20,72	12,658				
	Lise	118	18,02	12,916				
	Üniversite	74	15,80	13,332				
	Toplam	303	18,66	13,517				
Depresyon	İlkokul	62	17,79	11,285	7,099	3/299	,000***	2-4
	Ortaokul	49	17,82	11,932				
	Lise	118	13,25	10,100				
	Üniversite	74	10,91	9,347				
	Toplam	303	14,34	10,805				
Benlik saygısı	İlkokul	62	26,26	4,164	,459	3/299	,711	
	Ortaokul	49	26,10	4,336				
	Lise	118	26,14	4,104				
	Üniversite	74	26,81	4,203				
	Toplam	303	26,32	4,167				
Algılanan Demokratik Tutum	İlkokul	62	53,97	13,227	5,516	3/299	,001**	3-1
	Ortaokul	49	56,20	11,236				
	Lise	118	60,51	10,533				
	Üniversite	74	59,74	10,716				
	Toplam	303	58,29	11,538				
Algılanan Koruyucu-İstekçi Tutum	İlkokul	62	39,29	10,957	3,121	3/299	,026*	1-3
	Ortaokul	49	41,57	9,789				
	Lise	118	36,83	9,537				
	Üniversite	74	37,20	9,785				
	Toplam	303	38,19	10,046				
Algılanan Otoriter Tutum	İlkokul	62	23,94	7,328	6,199	3/299	,000***	1-4
	Ortaokul	49	23,24	8,333				
	Lise	118	20,17	6,712				
	Üniversite	74	19,66	7,062				
	Toplam	303	21,31	7,388				
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	İlkokul	62	31,13	5,434	,832	3/299	,477	
	Ortaokul	49	29,84	5,789				
	Lise	118	29,72	6,048				
	Üniversite	74	30,34	6,299				
	Toplam	303	30,18	5,945				
Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik	İlkokul	62	25,66	7,807	1,739	3/299	,159	
	Ortaokul	49	24,67	7,883				
	Lise	118	22,99	7,562				
	Üniversite	74	24,20	7,891				
	Toplam	303	24,11	7,774				

* $p<0,05$

** $p<0,01$

*** $p<0,001$

Çizelge 4.7 ve Çizelge 4.8.'de ebeveyn eğitim düzeyine göre öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik düzeyleri incelenmiştir. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi bulgularına göre, anne eğitim düzeyi bakımından, depresyon [F(3,299)=7,099; p<0,001], algılanan demokratik tutum [F(3,299)=5,516; p<0,01], algılanan koruyucu-istekçi tutum [F(3,299)=3,121; p<0,05] ve algılanan otoriter tutum [F(3,299)=6,199; p<0,001] puanları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Farklılığın kaynağı için yapılan Post Hoc analizi bulgularına göre, anneleri ortaokul mezunu olanlarda depresyon puanı daha yüksek, anneleri lise mezunu olan öğrencilerde algılanan demokratik ebeveyn tutumu en yüksek; algılanan koruyucu-istekçi ve otoriter tutum puanları ise anneleri ilkokul mezunu olan öğrencilerde en yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi incelendiğinde ise benlik saygısı [F(3,299)=3,224; p<0,05] babaları üniversite mezunu olan öğrencilerde en yüksektir.

Çizelge 4. 8. Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni Bakımından Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının Karşılaştırılması

Baba Eğitim Düzeyi	N	X	ss	F	sd	p	Anlamlı farklılık	
Kaygı	İlkokul	45	19,31	14,669	2,331	3/299	,074	
	Ortaokul	58	16,93	13,360				
	Lise	120	20,88	12,859				
	Üniversite	80	16,21	13,596				
	Toplam	303	18,66	13,517				
Depresyon	İlkokul	45	16,87	12,587	1,543	3/299	,203	
	Ortaokul	58	13,07	10,193				
	Lise	120	14,85	10,545				
	Üniversite	80	13,09	10,431				
	Toplam	303	14,34	10,805				
Benlik saygısı	İlkokul	45	26,56	4,320	3,224	3/299	,023*	4-2
	Ortaokul	58	25,03	4,417				
	Lise	120	26,26	3,774				
	Üniversite	80	27,23	4,287				
	Toplam	303	26,32	4,167				
Algılanan Demokratik Tutum	İlkokul	45	55,13	13,154	1,797	3/299	,148	
	Ortaokul	58	57,38	10,333				
	Lise	120	58,96	11,852				
	Üniversite	80	59,71	10,719				
	Toplam	303	58,29	11,538				
Algılanan Koruyucu-İstekçi Tutum	İlkokul	45	41,09	10,527	1,684	3/299	,170	
	Ortaokul	58	37,67	8,919				
	Lise	120	38,15	10,694				
	Üniversite	80	37,00	9,381				
	Toplam	303	38,19	10,046				

Çizelge 4.8.'in devamı								
Baba Eğitim Düzeyi		N	X	ss	F	sd	p	Anlamlı farklılık
Algılanan Otoriter Tutum	İlkokul	45	23,82	7,432	2,711	3/299	,045*	1-4
	Ortaokul	58	21,66	7,575				
	Lise	120	21,09	7,141				
	Üniversite	80	19,99	7,360				
	Toplam	303	21,31	7,388				
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	İlkokul	45	30,47	6,821	,372	3/299	,774	
	Ortaokul	58	30,41	5,228				
	Lise	120	29,73	6,280				
	Üniversite	80	30,51	5,438				
	Toplam	303	30,18	5,945				
Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik	İlkokul	45	25,07	6,897	,552	3/299	,647	
	Ortaokul	58	23,12	6,762				
	Lise	120	24,25	8,601				
	Üniversite	80	24,06	7,671				
	Toplam	303	24,11	7,774				

* $p < 0,05$

** $p < 0,01$

*** $p < 0,001$

4.3. Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumları ve Mükemmeliyetçilik Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmada ergenlerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumları ve Mükemmeliyetçilik puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson Korelasyonu uygulanmıştır. Anlamlılık değerleri 0,01 ve 0,05 düzeyinde alınan analizde anlamlı korelasyon saptanan değişkenlerin yordayıcı analizi için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır.

Çizelge 4. 9. Ergenlerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Ebeveyn Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Puanlarının İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi

	Kaygı	Depresyon	Benlik saygısı	Algılanan Demokratik Tutum	Koruyucu istekçi tutum	Otoriter tutum	Kendine yönelik mükemmeliyetçilik	Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik	
	r	1							
	p								
	N	303							
Kaygı	r	,553**	1						
	p	,000							
	N	303	303						
Depresyon	r	,094	,029	1					
	p	,101	,620						
	N	303	303	303					
Benlik saygısı	r	-,157**	-,338**	,122*	1				
	p	,006	,000	,033					
	N	303	303	303	303				
Algılanan Demokratik Tutum	r	,152**	,273**	,094	-,263**	1			
	p	,008	,000	,104	,000				
	N	303	303	303	303	303			
Koruyucu istekçi tutum	r	,206**	,378**	,051	-,612**	,549**	1		
	p	,000	,000	,372	,000	,000			
	N	303	303	303	303	303	303		
Otoriter tutum	r	,178**	,069	,108	-,213**	,213**	,022	1	
	p	,002	,233	,060	,000	,000	,704		
	N	303	303	303	303	303	303	303	
Kendine yönelik mükemmeliyetçilik	r	,249**	,223**	,104	-,117*	,521**	,310**	,481**	1
	p	,000	,000	,070	,042	,000	,000	,000	
	N	303	303	303	303	303	303	303	303
Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik	r								
	p								
	N								

*p<0,05 **p<0,01

Çizelge 4.9'daki korelasyon bulgularında göre, kaygı ile depresyon ($r=,553$; $p<0,01$) pozitif yönlü, algılanan demokratik tutum ($r=-,157$; $p<0,01$) negatif yönlü, koruyucu istekçi tutum ($r=,152$; $p<0,05$), otoriter tutum ($r=,206$; $p<0,01$), kendine yönelik

mükemmeliyetçilik ($r=,178$; $p<0,01$) ve sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik ($r=,249$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde ilişkilidir.

depresyon ile, algılanan demokratik tutum ($r=-,338$; $p<0,01$) negatif yönlü, koruyucu istekçi tutum ($r=,273$; $p<0,05$), otoriter tutum ($r=,378$; $p<0,01$) ve sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik ($r=,223$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde ilişkilidir.

Algılanan demokratik tutum ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=-,213$; $p<0,01$) ve sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik ($r=-,117$; $p<0,01$) negatif yönlü ve anlamlı ilişkilidir.

Algılanan koruyucu-istekçi tutum ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik ($r=,213$; $p<0,01$) ve sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik ($r=,521$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde ilişkilidir.

Algılanan otoriter tutum ile sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik ($r=,310$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde ilişkilidir.

Çizelge 4. 10. Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik Alt Boyutunun Yordayıcı Doğrusal Regresyon Analizi

Model	B	SH	β	t	p
(Sabit)	11,297	3,298		3,426	,001
Kaygı	,081	,028	,184	2,863	,004**
Depresyon	-,005	,038	-,009	-,124	,901
Benlik saygısı	,035	,078	,024	,444	,657
1					
Algılanan Demokratik Tutum	-,173	,036	-,335	-4,787	,000***
Koruyucu istekçi tutum	,143	,038	,241	3,734	,000***
Otoriter tutum	,047	,064	,059	,739	,460
		Düzeltilmiş			
	$R^2=,159$	(adjusted)			
		$R^2=,142$			

a. Bağımlı değişken: kendine yönelik mükemmeliyetçilik
 * $p<0,05$ ** $p<0,01$ *** $p<0,001$

Çizelge 4.10'da kendine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunun yordayıcılarını incelemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulgularına göre, kaygı ($\beta=0,18$; $p<0,01$) demokratik tutum ($\beta=-0,33$; $p<0,001$) ve koruyucu-istekçi tutum ($\beta=0,24$; $p<0,001$), kendine yönelik mükemmeliyetçiliği anlamlı düzeyde yordamaktadır. Sonuçlara göre, algılanan demokratik tutumun düşük olması, algılanan koruyucu-istekçi

tutumun yüksek olması ve kaygının yüksek olması bulgular doğrultusunda %14 oranında açıklanmaktadır.

Çizelge 4. 11. Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik Alt Boyutunun Yordayıcı Doğrusal Regresyon Analizi

Model	B	SH	β	t	p
(Sabit)	2,984	3,920		,761	,447
Kaygı	,101	,034	,175	2,994	,003**
Depresyon	-,003	,045	-,004	-,061	,951
Benlik saygısı	,061	,093	,033	,661	,509
1 Algılanan Demokratik Tutum	,041	,043	,060	,949	,343
Koruyucu istekçi tutum	,373	,045	,482	8,213	,000***
Otoriter tutum	,049	,076	,047	,643	,521
		Düzeltilmiş			
R ² =,305		(adjusted)			
		R ² =,291			

a. Bağımlı Değişken: Sosyal Kaynaklı Mükemmeliyetçilik
 *p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Çizelge 4.10'da sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik alt boyutunun yordayıcılarını incelemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulgularına göre, kaygı ($\beta=0,17$; $p<0,01$) ve koruyucu-istekçi tutum ($\beta=0,48$; $p<0,001$) sosyal kaynaklı mükemmeliyetçiliği pozitif yönlü de anlamlı yordamaktadır. Sonuçlara göre, kaygı ve algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu puanları yüksek olan öğrencilerin sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik puanları anlamlı düzeyde açıklanmaktadır. Analiz doğrultusunda saptanan ilişki %29 oranında açıklanmaktadır.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgular bilimsel ilkeler ve literatürde yer alan bilgi ve verilerin ışığı altında tartışılmıştır. Çalışma, Bakırköy ilinde lise öğrenimi gören öğrencilerle yürütülmüştür. 302 öğrenciyle yapılan çalışmada, öğrencilere Kişisel Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Anne-Baba Tutum Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Beck Anksiyete Ölçeği ve Mükemmeliyetçilik Ölçeği uygulanmıştır. İlk olarak, katılımcıların demografik değişkenlerinin yüzdesel dağılımlarının verildiği çalışmada, cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, algılanan ebeveyn yaklaşımı, ebeveyn eğitim düzeyi ve gelir düzeyiyle ilgili çoktan seçmeli sorular yöneltilmiştir. Demografik değişkenlerin dağılımına göre, kız ve erkek öğrencilerin sayısının dağılımının homojen olmasına dikkat edilmiş olup az farkla kız öğrencilerin bu çalışmada sayısının daha fazla olduğu görülmüştür. Sınıf değişkenine göre Lise 4. sınıf öğrencilerin sayısı bu çalışmada daha fazladır. En az katılımı Lise 3. sınıf öğrencileri göstermiştir. Kardeş sayısı değişkenine göre tek çocuk olanların sayısı en fazla; dört ve üzeri kardeş sayısı bildirenlerin sayısı en azdır. Tutarlı olarak, tek çocuk olduğunu bildiren öğrencilerin sayısı en fazladır. Ebeveyn eğitim düzeyi incelendiğinde, annesi lise mezunu olan öğrencilerin sayısı en fazladır. Bununla birlikte, babaları lise mezunu olan öğrencilerin sayısı da en fazladır. Anne-baba yaklaşımına ilişkin sorunun yer aldığı bilgi formunda, annelerinin anlayışlı bir yaklaşımı olduğunu bildiren öğrencilerin sayısı en fazladır. Ayrıca, öğrenciler arasında babalarının anlayışlı olduğunu düşünenlerin sayısı en fazladır.

5.1. Demografik Değişkenler Bakımından Öğrencilerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Anne-Baba Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Demografik değişkenlerin dağılımının ilk olarak verildiği bulgular bölümünde, ikinci olarak demografik değişkenler bakımından öğrencilerin benlik saygısı, kaygı, depresyon, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik düzeyleri incelenmiştir. Değişkenler arasındaki anne-baba tutumlarının üç alt boyutu; mükemmeliyetçiliğin ise

iki alt boyutu bulunmaktadır. İlk olarak, cinsiyet değişkeni bakımından, öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik boyutları incelenmiş ve anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Bulgulara göre, kız öğrencilerin kaygı ve depresyon puanlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgunun, ergenlerde depresyon ve anksiyete yaygınlığına ilişkin yapılan çalışmalarla tutarlı olduğu görülmektedir (Barboza, 2020; Costello ve ark, 2003; Hankin, 1998; Kessler ve ark, 1998; Pomerantz ve ark, 2002; Rose ve ark, 2019). Çalışmalar, genel olarak stres algısının kız öğrencilerde erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu; yetişkinlikte depresyon ve anksiyete geliştirme riskinin de daha fazla olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte, depresyon ve anksiyete yaygınlığının farklı nörogelişimsel bozuklukların söz konusu olması halinde cinsiyete göre oranlarının farklılık gösterebileceği öne sürülmüştür. Algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde ise, kız öğrencilerin algılanan demokratik ebeveyn tutumu puanlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu; erkeklerin ise algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuç doğrultusunda, kız ve erkek çocuk yetiştirme biçimlerinin ergenlik döneminde farklılık gösterebildiği ve özellikle erkeklerin ergenlik döneminde risk içeren davranışlarının daha fazla olabileceği belirtilmektedir (Rueter ve ark, 1999). Bu doğrultuda, ebeveynlerin erkek çocuklarına karşı daha kontrollü ve talepkar bir tutum sergileme olasılığı artmaktadır. Kız öğrencilerde ise daha içselleştirci tutumların söz konusu olduğu ve bu yüzden ebeveynlerin kendilerine olan yaklaşımını daha eşitlikçi algılayabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda, kız öğrencilerin içselleştirme probleminin görülmesinin depresyon açısından risk faktörü olduğu bilinmektedir (Green ve ark, 2018). Bununla birlikte, cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin benlik saygısı ve mükemmeliyetçilik boyutlarının anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Mükemmeliyetçilikle ilgili olarak ergen örnekleme yapılan çalışmaların özellikle spor ve akademik başarı bağlamında değerlendirildiği görülmektedir. Ayrıca, cinsiyetlerin ayrı ayrı ele alındığı çalışmalarda erkek öğrencilerin spordaki performansı açısından ve kız öğrencilerin yeme tutumları açısından ya da her iki cinsiyet için sanal ortamdaki tutumları açısından mükemmeliyetçilik düzeyleri değerlendirilmiştir (Sapieja ve ark, 2011; Perez-Fuentes ve ark, 2019).

Diğer bir demografik değişken olan sınıf değişkenine göre öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik düzeyleri karşılaştırıldığında, az katılım gösteren Lise 3. sınıf öğrencilerinin kaygı ve Lise 4. sınıf öğrencilerinde depresyon puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, gruptaki örneklem sayısının diğer gruplardaki sayının dikkate alınmasıyla istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı düşünülmektedir. Ayrıca, algılanan demokratik tutumun Lise 1. sınıf öğrencilerinde diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonucun, öğrencilerin gelişimsel özellikleri neticesinde ebeveynlerin yaklaşımının çocukları daha az kısıtlayıcı ve eşitlikçi olabilecekleri koşulları ve özellikleri sağlayabileceği düşünülmektedir. İleri yaştaki diğer sınıflardaki öğrencilerin ergenlik dönemini daha zor geçirebilmesi ve ebeveynlerin bu anlamda daha denetleyici, gözlemci veya koruyucu olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalarda da benzer bulguların elde edildiği görülmektedir (Park ve ark, 2016). Mükemmeliyetçilik düzeyleri bakımından incelendiğinde ise, sınıf değişkenine göre öğrencilerin mükemmeliyetçilik ve benlik puanlarının anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Bununla birlikte, literatürde elde edilen bulguların bu araştırmadaki bulgularla farklılık gösterdiği görülmektedir. Lise öğrencilerinin yer aldığı bir çalışmada olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeyleri incelenmiş ve sınıf ile okul türü bakımından mükemmeliyetçilik puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur (Sapmaz, 2006).

Kardeş sayısı değişkenine göre öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik boyutları incelendiğinde, tek çocuk olanların algılanan demokratik ebeveyn tutumlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, dört ve üzeri kardeş sayısı bildirenlerin algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu puanları anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Elde edilen sonucun, tek çocuğa odaklanmanın ebeveyn yaklaşımı olarak daha elverişli ve çocuk-odaklı bir aile ortamının sağlanabilmesi bakımından daha eşitlikçi olabileceği; çok çocuklu ailelerde ise bu durumdan farklı olarak düzeni sağlamak adına ailelerin daha fazla kural koyabileceği düşünülmektedir. Bu görüş doğrultusunda elde edilen sonucun tutarlı olduğu düşünülmektedir (Rolan ve Marceau, 2018). Tutarlı olarak, araştırmada öğrencilere yöneltilen ve ailenin kaçınıcı çocuğuna yönelik sorunun yanıtına göre

algılanan ebeveyn tutumları arasındaki demokratik ve otoriter ebeveyn tutumunun anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen sonucun aile tipi ve çocuk sayısı değişkeni bakımından ebeveyn tutumlarının farklılık gösterebileceğini göstermektedir ve ilgili literatür elde edilen bulguyu desteklemektedir (Orth, 2018).

Ebeveyn eğitim düzeyine göre, öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik boyutları incelendiğinde hem anne hem de baba eğitim düzeyi bakımından anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Anneleri ortaokul mezunu olan öğrencilerin kaygı ve depresyon puanları anlamlı ölçüde daha yüksektir. Öte yandan, anneleri lise mezunu olan öğrencilerin algılanan demokratik ebeveyn tutumu puanları daha yüksektir. Bununla birlikte, anneleri ilkokul mezunu olan öğrencilerin algıladığı otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu puanları anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi incelendiğinde, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin benlik saygısı puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir. Elde edilen bulguların, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları konusunda sahip oldukları bilgi birikiminin ve farkındalığının eğitim düzeyi ile şekillenen unsurlar olduğunu düşündürmektedir. Düşük eğitim düzeyi bildiren annelerin çocuklarının kaygı, depresyon ve çocuklar için olumsuz tepkiler içeren otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öte yandan, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin benlik saygısının yüksek oluşu, çocuklarını değerli ve yeterli hissettiren farkındalığa sahip olduğu düşünülen babaların yüksek eğitim düzeyiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Ebeveyn eğitim düzeyi ve ebeveyn tutumlarını inceleyen çalışmalar incelendiğinde, eğitim düzeyi ile çocukların davranışsal ve akademik işlevselliği arasında anlamlı ilişki saptanan çalışmalar literatürde yer almaktadır (Davis-Kean, 2005; Dearing, McCartney, & Taylor, 2002; Duncan, Brooks-Gunn, & Klebanov, 1994; Haveman & Wolfe, 1995; Nagin & Tremblay, 2001). Buna ek olarak, aile sistemi çerçevesinde, ebeveynlerin sosyoekonomik düzeyi gibi aileyi genel olarak etkilediği öne süren değişkenlerle ebeveyn tutumunun ilişkili olduğu ve çocukların psikososyal gelişimine etkisi olduğu bulunmuştur (Conger ve ark, 2002; McLoyd, 1989).

5.2. Öğrencilerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı, Anne-Baba Tutumu ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Araştırmada, öğrencilerin kaygı, depresyon, benlik saygısı, anne-baba tutumları ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkinin incelenmesinde elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrencilerin kaygı düzeyleriyle algılanan demokratik ebeveyn tutumu negatif ilişkili; algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumuyla pozitif ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, mükemmeliyetçilik alt boyutları incelendiğinde hem kendine yönelik hem de sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik boyutlarıyla kaygı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte, kaygı ve benlik saygısı arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Literatür incelendiğinde ise Gugliandolo ve meslektaşları (2019) tarafından yapılan çalışmada, benlik saygısı, anksiyete ve algılanan ebeveyn kontrolü arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Çalışmada, ebeveyn kontrolünün yüksek olmasının düşük benlik saygısı ve yüksek anksiyeteye ilişkili sonucu elde edilmiştir. Wouters ve meslektaşları (2018) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise, ebeveyn tutumlarının, kaygı ve depresyon için risk faktörü oluşturabilecek içselleştirme davranışlarıyla ve benlik saygısıyla ilişkili olduğunu bulmuştur. Çalışmada, düşük benlik saygısı ve ebeveynin yüksek talepkarlığı öğrencilerin kaygı ve depresif belirtilerindeki artış ile anlamlı ilişkisi olduğu bulunmuştur. Wang ve meslektaşları (2020) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise ergenlerde yalnızlık, benlik saygısı ve ailede işlev sorunları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada, aile işlevlerinde bozulmanın üç aşamada incelenmesi yapılmış ve ilk aşamada öğrencilerin depresyon ve anksiyete belirtilerindeki artışla ilişkili olduğu, ikinci aşamada yalnızlık ve düşük benlik saygısının yordayıcısı olarak ailede işlev sorunlarının anlamlı olduğu bulunmuş ve son aşamada ise anksiyete, depresyon, düşük benlik saygısı, yalnızlık ve ailede işlev sorunlarının anlamlı ilişkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Mükemmeliyetçilik açısından ele alındığında ise, bu çalışmada kaygı ve mükemmeliyetçilik boyutlarının ilişkili olmasının literatürle tutarlı olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, öğrencilerin mükemmeliyetçilik boyutlarının algılanan ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu saptanan araştırmanın literatürle tutarlı bulgular sunduğu görülmektedir. Ergenlerde sosyal anksiyete belirtilerinin mükemmeliyetçilik ve ebeveyn tutumları ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada Biran

ve Reese (2007), mükemmeliyetçiliğin ebeveyn kaynaklı olmasıyla birlikte öğrencilerin olumsuz değerlendirme korkusunu daha fazla hissettiği sonucu elde edilmiştir.

Depresyon değişkeninin öğrencilerin benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik düzeyleriyle ilişkisinin incelenmesinde anlamlı bulguların elde edildiği görülmekle birlikte, algılanan demokratik tutumun depresyon puanlarıyla negatif yönlü; algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumlarıyla pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili olduğu bulunmuştur. Kaygı ile benzer olarak, ebeveyn tutumlarının çocukların içe dönük davranışlarında etkili olabileceğine ilişkin bulgular literatürde mevcuttur (Amos ve ark, 2019; Duiveld ve ark, 2017; Rose ve ark, 2019; Miconi ve ark, 2017; Orth, 2018; Park ve ark, 2016; Tang ve ark, 2020).

Benlik saygısının diğer araştırma değişkenleri olan algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik boyutlarıyla karşılaştırılmasında elde edilen bulgular doğrultusunda, algılanan demokratik tutum ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonucun, ebeveynlerin daha eşitlikçi ve çocuğun isteklerini dikkate alan tutumlarının bireylerin özyeterkinliği ve benlik saygısı açısından destekleyici unsurlar olabileceği düşünülmektedir. U. de la Barrera ve meslektaşları (2019) tarafından yapılan çalışmada, ebeveyn tutumlarının ergenlerin psikososyal gelişimi ve benlik saygısı açısından koruyucu işleve sahip olduğu belirtilmiştir. Diğer bir çalışmada, Riquelme ve meslektaşları (2018) ergenlerde psikososyal uyum sorunlarının değerlendirilmesinde ebeveynin sosyalleştirme becerileri ve benlik saygısı incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, ebeveynlerin çocuklarını sosyalleştirmeye yönelik tutum ve yaklaşımları arasında demokratik tutumun benlik saygısı gelişimi açısından en uygun ebeveyn sosyalleştirme yaklaşımı olduğu sonucu elde edilmiştir. Aremu ve meslektaşları (2019) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise katılımcıların üçte birinin algılanan ebeveyn tutumunun demokratik olduğu ve özellikle babalarda daha yüksek katsayıda olmak üzere ebeveynlerden algılanan demokratik ebeveyn tutumuyla öğrencilerin benlik saygısı arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Pinquart ve Gerke (2019) çocuk ve ergenlerde benlik saygısı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, düşük kontrol ve yüksek sıcaklık içeren tutumların yüksek benlik saygısıyla anlamlı ilişkili olduğu bulunmuştur.

Mükemmeliyetçilik boyutlarıyla ilişkili diğer değişkenler incelendiğinde, algılanan demokratik ebeveyn tutumuyla kişiye yönelik mükemmeliyetçiliğin negatif yönlü olduğu; algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun pozitif yönlü olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, kişinin kendi standartlarının mükemmellik ölçütleriyle belirlenmesini ifade eden alt boyutun öğrencilerin kaygı, koruyucu-istekçi ve demokratik tutum tarafından yordandığı görülmüştür. Sosyal kaynaklı, diğer kişilerin beklentileri doğrultusunda şekillenen mükemmeliyetçilik algısı alt boyutunun kaygı ve algılanan koruyucu-istekçi tutum tarafından yordandığı bulunmuştur. Elde edilen sonuçların, ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarla tutarlılık gösterdiği düşünülmektedir. Biran ve Reese (2007), ebeveyn etkisinin sosyal anksiyete ve mükemmeliyetçilik üzerinde etkisi olduğunu öne sürmüştür, Sapieja ve meslektaşları (2011) demokratik ebeveyn tutumunun sağlıklı bir mükemmeliyetçilik algısını yordadığını bulmuştur. Curran ve meslektaşları (2017), ebeveynlerin koşullu saygı davranışlarının ergenlerde öz-eleştirel ve narsistik mükemmeliyetçilik ile ilişkisi olduğunu bulmuştur. Çalışmada, ebeveynin kontrollü oluşu ve koşullarının olmasının çocukların kendilerine yönelik beklentilerini şekillendirmede etkisi olduğu belirtilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, ergenlerin psikososyal gelişim özellikleri hakkında önemli parametreler sunan depresyon, kaygı, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumu ve mükemmeliyetçilik düzeyine yönelik anlamlı bulgular elde edilmiş olup, ilgili literatürle tutarlı olduğu görülmüştür. Bulgulara ek olarak, bir sonraki bölümde araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik öneriler sunulmuş ve araştırmanın sınırlılıklarına değinilmiştir.

6. SONUÇLAR

Araştırmada elde edilen bulgulara göre,

- Araştırmanın örneklemini 303 kişiden oluşmaktadır.
- Lise 1. ve Lise 4. sınıf arasında olan öğrencilerle yürütülen çalışmada, öğrencilere Kişisel bilgi formu, Anne Baba Tutum Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Beck Anksiyete Ölçeği uygulanmıştır.
- Cinsiyete göre kaygı ve depresyon puanlarının kız öğrencilerde anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.
- Erkek öğrencilerde algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi tutum puanları anlamlı düzeyde kız öğrencilere kıyasla daha yüksektir.
- Sınıf değişkenine göre, Lise 3 öğrencilerinin kaygı ve depresyon puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir.
- Algılanan demokratik ebeveyn tutum puanları Lise 1 öğrencilerinde anlamlı düzeyde daha yüksektir.
- Algılanan otoriter ebeveyn tutumu puanları Lise 2 öğrencilerinde daha yüksektir.
- Kardeş sayısına göre algılanan otoriter tutum puanları dört ve üzeri kardeş sayısı bildirenlerde anlamlı düzeyde daha yüksektir.
- Doğum sırası değişkenine göre, ilk çocuk olan öğrencilerin kaygı puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir.
- Doğum sırası dört ve üzeri olan öğrencilerin algılanan otoriter tutum puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir.
- Anne eğitim düzeyi değişkenine göre anneleri ortaokul mezunu olan öğrencilerin kaygı puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir.
- Anneleri lise mezunu olan öğrencilerin algılanan demokratik ebeveyn tutumu puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir.

- Anneleri ilkokul mezunu olanların algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir.
- Baba eğitim düzeyine göre, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin benlik saygısı puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir.
- Öğrencilerin kaygı ve depresyon puanları algılanan demokratik tutumla negatif ve anlamlı; algılanan koruyucu-istekçi ve otoriter ebeveyn tutumuyla pozitif ve anlamlı ilişkilidir.
- Öğrencilerin algılanan demokratik ebeveyn tutumu ile benlik saygısı pozitif yönlü ve anlamlı ilişkilidir.
- Kendine yönelik mükemmeliyetçilik, algılanan demokratik tutumla negatif; kaygı ve algılanan koruyucu-istekçi tutumla pozitif yönlü anlamlı ilişkilidir.
- Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik, algılanan demokratik tutumla negatif; kaygı, depresyon ve algılanan otoriter ebeveyn tutumuyla pozitif yönlü ve anlamlı ilişkilidir.
- Kendine yönelik mükemmeliyetçilik, öğrencilerin kaygı ve algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumları tarafından anlamlı düzeyde yordanmaktadır.
- Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik, öğrencilerin kaygı ve algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu tarafından anlamlı düzeyde yordanmaktadır.

7. ÖNERİLER

7.1. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, ergenlik döneminin beraberinde getirdiği fiziksel, duygusal ve sosyal değişimlerin neticesinde bireylerin hızlı bir geçiş döneminde olması ve bu hususta psikolojik faktörlere ilişkin değerlendirmelerin ayrıca önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, lise öğrencilerinin kaygı, depresyon, benlik saygısı, algılanan ebeveyn tutumları ve mükemmeliyetçilik düzeyleri incelenmiştir. Bulgular doğrultusunda, öğrencilerin duygu durumuna ilişkin değerlendirmelerini kapsayan kaygı ve depresyon düzeylerinin algılanan ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda, lise öğrencilerinin psikososyal işlevselliğine katkıda bulunmak amacıyla ailelere uzmanlar tarafından psikoeğitimler verilmesinin ve ergenlik döneminin beraberinde gelen değişimler hakkında farkındalıklarının artırılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, bu çalışmanın, tek bir okulda yapılmış olması sebebiyle, ergen örneklem bulunan ve farklı bölgelerde benzer değişkenlerin ele alınacağı çalışmaların yapılması önerilmektedir. Toplumsal değişimlerin hızlı bir biçimde yaşandığı günümüz toplumunda, ergenlik gibi kritik bir gelişimsel döneme yönelik güncel bilgilerin elde edilmesi uygun ve etkili müdahale yaklaşımlarının geliştirilmesine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

7.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada elde edilen anlamlı bulguların yanı sıra, ileri çalışmalarda gözetilmesi önerilen birtakım sınırlılıkların söz konusu olduğu düşünülmektedir. İlk olarak, katılımcıların tek bir okuldaki öğrencilerden oluşmasının, ergenlik dönemindeki lise öğrencilerine yönelik sonuçların genellenebilirliği açısından sınırlılık oluşturabileceği düşünülmektedir. İkinci olarak, araştırma grubuna uygulanan anketlerin ve soru sayısının fazla oluşu, öğrencilerin anketleri tamamlamakta zorlanmalarına yol açtığı için veri ölçüm araçlarının bu anlamda sınırlılık oluşturabileceği düşünülmektedir.

Üçüncü olarak, katılımcıların sosyodemografik değişkenlerine yönelik alınan bilgiler doğrultusunda, farklı yanıtlar veren katılımcıların dağılımının homojen olmaması sebebiyle kullanılması gereken karşılaştırma analizi yönteminin araştırma bulgularını elde etmek açısından sınırlılık oluşturabileceği düşünülmektedir. Belirtilen sınırlılıkların ileri çalışmalarda göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Allen, J. P., Philliber, S., Herrling, S., & Kuperminc, G. P.(1997). Preventing teen pregnancy and academic failure:Experimental evaluation of a developmentally basedapproach. *Child Development*, 64(4), 729-742.
- American Psychiatric Association. (2013) *Diagnostic and statistical manual of mental disorders. (5th Ed.)* Washington DC: American Psychiatric Association; 1994
- Amos, R., Manalastas, E. J., White, R., Bos, H., & Patalay, P. (2020). Mental health, social adversity, and health-related outcomes in sexual minority adolescents: A contemporary national cohort study. *The Lancet Child and Adolescent Health*, 4(1), 36-45. Scopus.
- Aremu, T. A., John-Akinola, Y. O., & Desmennu, A. T. (2019). Relationship Between Parenting Styles and Adolescents' Self-Esteem. *International Quarterly of Community Health Education*, 39(2), 91-99. Scopus.
- Arslan, G. (2019). Mediating role of the self-esteem and resilience in the association between social exclusion and life satisfaction among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 151. Scopus.
- Barboza, G. E. (2020). Child Maltreatment, Delinquent Behavior, and School Factors as Predictors of Depressive Symptoms from Adolescence to Adulthood: A Growth Mixture Model. *Youth and Society*, 52(1), 27-54. Scopus.
- Beck, A. T., Epstein, N., Brown, G., & Steer, R. A. (1988). An inventory for measuring clinical anxiety: Psychometric properties. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(6), 893-897.
- Beck, A.T. (1961) An Inventory for Measuring Depression. *Archives of General Psychiatry*, 4, 561-571
- Biran, M. W., & Reese, C. (2007). Parental influences on social anxiety: The sources of perfectionism. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 55(1), 282-

285. Scopus.

- Birmaher B, Williamson DE, Dahl RE, et al. (2004). Clinical presentation and course of depression in youth: does onset in childhood differ from onset in adolescence? *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 43:63–70
- Bishop, J. A., & Inderbitzen, H. M. (1995). Peer acceptance and friendship: An investigation of their relationship to self-esteem. *Journal of Early Adolescence*, 15, 476-489.
- Blakemore S.J. (2008). The social brain in adolescence. *Nat Rev Neurosci*. 9:267–77.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (19. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Coleman, J. C., & Hendry, L. B. (1999). *The nature of adolescence* (3rd ed.). New York: Routledge
- Conger RD, Wallace LE, Sun Y, Simons RL, McLoyd VC, Brody GH. (2002). Economic pressure in African American families: A replication and extension of the family stress model. *Developmental Psychology*. 38:179–193
- Costello EJ, Egger H, Angold A. (2005). 10-year research update review: the epidemiology of child and adolescent psychiatric disorders: I. Methods and public health burden. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 44:972–86.
- Curran, T., Hill, A. P., & Williams, L. J. (2017). The relationships between parental conditional regard and adolescents' self-critical and narcissistic perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 109, 17-22. Scopus.
- Cyranowski JM, Frank E, Young E, Shear K. Adolescent onset of the gender difference in lifetime rates of major depression. *Arch Gen Psychiatry*. 2000; 57:21–27.
- Çuhadaroğlu, F., (1986). *Adolesanlarda Benlik Saygısı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Davis-Kean P.E. (2005). The influence of parent education and family income on child achievement: The indirect role of parental expectations and the home environment. *Journal of Family Psychology*. 19:294–304.
- de la Barrera, U., Schoeps, K., Gil-Gómez, J.-A., & Montoya-Castilla, I. (2019). Predicting adolescent adjustment and well-being: The interplay between socio-emotional and personal factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(23).
- Dearing E, McCartney K. ve Taylor B.A. (2001). Change in family income matters more for children with less. *Child Development*. 72:1779–1793

- Duineveld, J. J., Parker, P. D., Ryan, R. M., Ciarrochi, J., & Salmela-Aro, K. (2017). The link between perceived maternal and paternal autonomy support and adolescent well-being across three major educational transitions. *Developmental Psychology*, 53(10), 1978-1994. Scopus.
- Duncan GJ, Brooks-Gunn J, Klebanov P.K. (1994). Economic deprivation and early childhood development. *Child Development*. 65:296–318
- Duy, B., & Yıldız, M. A. (2019). The Mediating Role of Self-Esteem in the Relationship Between Optimism and Subjective Well-Being. *Current Psychology*, 38(6), 1456-1463. Scopus.
- Eccles, J. S., Midgley, C., Wigfield, A., Buchanan, C. M., Reuman, D., Flanagan, C., & MacIver, D. (1993). Development during adolescence: The impact of stage-environment fit on young adolescents' experiences in schools and in families. *American Psychologist*, 48,90-101.
- Eisenberg, N., Carlo, G. Murphy, B., & Van Court, P.(1995). Prosocial behavior in late adolescence: A longitudinal study. *Child Development*, 66,1179-1197.
- Erözkan A. (2009). İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinde Depresyonun Yordayıcıları.
- Flannery, D. J., Rowe, D. C., & Gulley, B. L. (1993). Impact of pubertal status, timing, and age on adolescent sexual experience and delinquency. *Journal of Adolescent Research*, 8,21-40
- Fleitlich-Bilyk B, Goodman R. (2004). Prevalence of child and adolescent psychiatric disorders in southeast Brazil. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 43:727–34.
- Fletcher JM. Adolescent depression and educational attainment: results using sibling fixed effects. *Health Econ*. 2008; 17:1215–35.
- Frick PJ, Lilienfeld SO, Ellis M, Loney B, Silverthorn P. (1999). The association between anxiety and psychopathy dimensions in children. *J Abnorm Child Psychol*. 27:383–392
- Garland E.J. (2001). Rages and refusals. Managing the many faces of adolescent anxiety. *Can Fam Physician*. 47:1023–1030
- Ge, X., Conger, R. D., & Elder, G. H. (2001). Pubertal transition, stressful life events, and the emergence of gender differences in adolescent depressive symptoms. *Developmental Psychology*, 37,404-417
- Georgiou, N. A., Stavriniades, P., & Georgiou, S. (2016). Parenting and children's adjustment problems: The mediating role of self-esteem and peer relations.

- Emotional and Behavioural Difficulties*, 21(4), 433-446.
- Gómez-Ortiz, O., Romera, E. M., Jiménez-Castillejo, R., Ortega-Ruiz, R., & García-López, L. J. (2019). Parenting practices and adolescent social anxiety: A direct or indirect relationship? *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 19(2), 124-133.
- Graber, J. A., Lewinsohn, P. M., Seeley, John R., & Brooks-Gunn, J. (1997). Is psychopathology associated with the timing of pubertal development? *Journal of the Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 36, 1768
- Green, H.; McGinnity, A.; Meltzer, H.; Ford, T.; Goodman, R. (2004). *Mental health of children and young people in Great Britain*, 2004. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan; 2005.
- Green, L. M., Missotten, L., Tone, E. B., & Luyckx, K. (2018). Empathy, Depressive Symptoms, and Self-Esteem in Adolescence: The Moderating Role of the Mother-Adolescent Relationship. *Journal of Child and Family Studies*, 27(12), 3964-3974. Scopus.
- Gugliandolo, M. C., Mavroveli, S., Costa, S., Cuzzocrea, F., & Larcan, R. (2019). The relative contribution of parenting practices in predicting trait emotional intelligence in an Italian adolescent sample. *British Journal of Developmental Psychology*, 37(4), 585-599.
- Hariri AR, Mattay V.S, Tessitore A, et al. (2002). Serotonin transporter genetic variation and the response of the human amygdala. *Science*. 297:400-03.
- Harrell, J. S., Bangdiwala, S. I., Deng, S., Webb, J. P., & Bradley, C. (1998). Smoking initiation in youth: The roles of gender, race, socioeconomic status, and developmental status. *Journal of Adolescent Health*, 23, 271-279.
- Harrington R. Adolescent depression: same or different? *Arch Gen Psychiatry*. 2001; 58:21-22
- Harter, S. (1990a). Causes, correlates, and the functional role of global self-worth: A life-span perspective. In J. Kolligian & R. Sternberg (Eds.), *Competence considered*. New Haven, CT: Yale University Press
- Harter, S. (1990b). Self and identity development. In S. S. Feldman & G. R. Elliot (Eds.), *At the threshold: The developing adolescent*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Haveman R. ve Wolfe B. (1995). The determinants of children's attainments: A review of methods and findings. *Journal of Economic Literature*. 33:1829-1878

- Hawton K, van Heeringen K. (2009). Suicide. *Lancet*. 373:1372–81.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenilirliği. *Psikoloji dergisi*, 7(23), 3-1
- Hisli, N., (1988). Beck Depresyon Envanterinin Geçerliği Üzerine Bir Çalışma. *Psikoloji Dergisi*. 22, 118-126
- Hofmann, A. D., & Greydanus, D. E. (1997). *Adolescent medicine*. Stamford, CT: Appleton & Lange
- Hong, Y. R., & Do, E. (2018). Factors influencing self-esteem of korean adolescents. *Indian Journal of Public Health Research and Development*, 9(8), 481-488. Scopus.
- Hyde J.S, Mezulis A.H, Abramson L.Y. (2008). The ABCs of depression: Integrating affective, biological, and cognitive models to explain the emergence of the gender difference in depression. *PsycholRev*. 115:291–313.
- Jaffe, M. L. (1998). *Adolescence*. New York: Wiley
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (26.baskı). Ankara Nobel Yayınevi
- Kawamoto, T. (2020). The moderating role of attachment style on the relationship between self-concept clarity and self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 152. Scopus.
- Kaya M., Genç M., Kaya B., Pehlivan E. (2007). Tıp fakültesi ve sağlık yüksekokulu öğrencilerinde depresif belirti yaygınlığı, stresle başa çıkma tarzları ve etkileyen faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(2): 137-146.
- Keating, D. P. (1990). Adolescent thinking. In S. S.Feldman & G. R. Elliot (Eds.), *At the threshold: The developing adolescent*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Kessler R.C, Angermeyer M, Anthony JC, et al. (2007). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of mental disorders in the World Health Organization's World Mental Health Survey Initiative. *World Psychiatry*. 6:168–176.
- Kessler R.C, Avenevoli S, Ries Merikangas K. (2001). Mood disorders in children and adolescents: an epidemiologic perspective. *Biol Psychiatry*. 49:1002–14.
- Kessler R.C. ve Walters E.E. (1998). Epidemiology of DSM-III-R major depression and minor depression among adolescents and young adults in the National Comorbidity Survey. *Depress Anxiety*. 7:3–14
- Kılıç G.B., Şener Ş. (2005). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocuklarda

- karşıt olma-karşı gelme bozukluğu/davranış bozukluğu eş hastalanımında aile işlevleri ve psiko-sosyal değişkenlerin karşılaştırılması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1): 21-28.
- Kipke, M. (Ed.). (1999). *Adolescent development and thebiology of puberty: Summary of a workshop on newresearch*. Washington, DC: National Academy Press
- Koff, E., & Rierdan, J. (1995). Preparing girls for menstruation: Recommendations from adolescent girls. *Adolescence*, 30, 795-811
- KulakciAltintas, H., & Ayaz-Alkaya, S. (2018). Parental Attitudes Perceived by Adolescents, and Their Tendency for Violence and Affecting Factors. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-17.
- Leaf P.J, Alegria M, Cohen P, et al. (1996). Mental health service use in the community and schools:results from the four-community MECA Study. Methods for the epidemiology of child andadolescent mental disorders study. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 35:889-97.
- Lewinsohn P.M, Allen N.B, Seeley JR, Gotlib I.H. (1999). First onset versus recurrence of depression:differential processes of psychosocial risk. *J Abnorm Psychol.*, 108:483-89
- Lewinsohn PM, Rohde P, Seeley JR. Major depressive disorder in older adolescents: prevalence,risk factors and clinical implications. *Clin Psychol Rev*. 1988; 18:765-94.
- Liu, D., Ksinan, A. J., & Vazsonyi, A. T. (2018). Maternal support and deviance among rural adolescents: The mediating role of self-esteem. *Journal of Adolescence*, 69, 62-71. Scopus.
- Lopez, A.; Mathers, C.; Ezzati, M.; Jamison, D.; Murray, C. (2006). *Global burden of disease and riskfactors*. Washington: Oxford University Press and the World Bank.
- Lorenzo-Blanco, E. I., Meca, A., Unger, J. B., Romero, A., Szapocznik, J., Piña-Watson, B., Cano, M. Á., Zamboanga, B. L., Baezconde-Garbanati, L., Des Rosiers, S. E., Soto, D. W., Villamar, J. A., Lizzi, K. M., Pattarroyo, M., & Schwartz, S. J. (2017). Longitudinal Effects of Latino Parent Cultural Stress, Depressive Symptoms, and Family Functioning on Youth Emotional Well-Being and Health Risk Behaviors. *Family Process*, 56(4), 981-996.
- Low NC, Lee SS, Johnson JG, Williams JB, Harris ES. (2008). The association between anxiety and alcohol versus cannabis abuse disorders among adolescents in

- primary care settings. *Fam Pract.* 25:321–327
- Markus, H., & Nurius, P. (1986). Possible selves. *American Psychologist*, 41, 954-969.
- McAdams, T. A., Rijdsdijk, F. V., Narusyte, J., Ganiban, J. M., Reiss, D., Spotts, E., Neiderhiser, J. M., Lichtenstein, P., & Eley, T. C. (2017). Associations between the parent–child relationship and adolescent self-worth: A genetically informed study of twin parents and their adolescent children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 58(1), 46-54. Scopus.
- McLoyd VC. (1989). Socialization and development in a changing economy: The effects of paternal job and income loss on children. *American Psychologist*. 44:293–302.
- Merikangas KR, He JP, Burstein M, et al. (2010). Lifetime prevalence of mental disorders in US adolescents: results from the National Comorbidity Survey Replication – Adolescent Supplement (NCS-A). *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 49:980–989
- Miconi, D., Moscardino, U., Ronconi, L., & Altoè, G. (2017). Perceived Parenting, Self-Esteem, and Depressive Symptoms in Immigrant and Non-Immigrant Adolescents in Italy: A Multigroup Path Analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 26(2), 345-356. Scopus.
- Morin, A. J. S., Arens, A. K., Tracey, D., Parker, P. D., Ciarrochi, J., Craven, R. G., & Mañano, C. (2017). Self-esteem trajectories and their social determinants in adolescents with different levels of cognitive ability. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 122(6), 539-560. Scopus.
- Nagin DS, Tremblay RE. (2001). Parental and early childhood predictors of persistent physical aggression in boys from kindergarten to High School. *Archives of General Psychiatry*. 58:389–394.
- O’Koon, J. (1997). Attachment to parents and peers in late adolescence and their relationship with self-image. *Adolescence*, 32, 471-482
- Ollendick TH, Hirshfeld-Becker DR. (2002). The developmental psychopathology of social anxiety disorder. *Biol Psychiatry*. 51:44–58.
- Orth, U. (2018). The family environment in early childhood has a long-term effect on self-esteem: A longitudinal study from birth to age 27 years. *Journal of Personality and Social Psychology*, 114(4), 637-655.
- Özdemir, Y., Vazsonyi, A. T., & Çok, F. (2017). Parenting processes, self-esteem, and aggression: A mediation model. *European Journal of Developmental Psychology*, 14(5), 509-532.

- Park, I. T., Oh, W.-O., & Lee, A. (2019). Changes in the Reciprocal Relationship Between Parenting and Self-Awareness During Adolescence: A Longitudinal Analysis of National Big Data. *Journal of Pediatric Nursing*, 47, e51-e57. Scopus.
- Park, S., Kim, B.-N., & Park, M.-H. (2016). The relationship between parenting attitudes, negative cognition, and the depressive symptoms according to gender in Korean adolescents. *International Journal of Mental Health Systems*, 10(1). Scopus.
- Pérez-Fuentes, M. C., Jurado, M. M. M., Linares, J. J. G., Ruiz, N. F. O., Márquez, M. M. S., & Saracostti, M. (2019a). Parenting practices, life satisfaction, and the role of self-esteem in adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(20). Scopus.
- Pérez-Fuentes, M. C., Jurado, M. M. M., Linares, J. J. G., Ruiz, N. F. O., Márquez, M. M. S., & Saracostti, M. (2019b). Self-expressive creativity in the adolescent digital domain: Personality, self-esteem, and emotions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(22). Scopus.
- Perry, C. L. (2000). Preadolescent and adolescent influences on health. In B. D. Smedley & S. L. Syme (Eds.), *Promoting health: Intervention strategies from social and behavioral research*. Washington: National Academy Press
- Piaget, J. (1950). *The psychology of intelligence*. New York: International Universities Press
- Pine D.S, Cohen P, Johnson JG, Brook JS. (2002). Adolescent life events as predictors of adult depression. *J Affect Disord*. 68:49–57.
- Pinquart, M., & Gerke, D.-C. (2019). Associations of Parenting Styles with Self-Esteem in Children and Adolescents: A Meta-Analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 28(8), 2017-2035. Scopus.
- Pollack, W., & Shuster, T. (2000). *Real boys' voices*. New York: Random House
- Pomerantz EM, Altermatt ER, Saxon JL. (2002). Making the grade but feeling distressed: Gender differences in academic performance and internal distress. *J Educ Psychol*. 94:396–404
- Resnick, M. D., Bearman, P. S., Blum, R. W., Bauman, K.E., Harris, K. M., Jones, J., Tabor, J., Beuhring, T., Sieving, R. E., Shew, M., Ireland, M., Bearinger, L. H., & Udry, J. R. (1997). Protecting adolescents from harm: Findings from the National Longitudinal Study on Adolescent Health. *Journal of the American Medical Association*, 278, 823-832

- Riquelme, M., García, O. F., & Serra, E. (2018). Psychosocial maladjustment in adolescence: Parental socialization, self-esteem, and substance use. *Anales de Psicología, 34*(3), 536-544.
- Robinson, N. S. (1995). Evaluating the nature of perceived support and its relation to perceived self-worth in adolescents. *Journal of Research in Adolescence, 5*, 253-280
- Rolan, E., & Marceau, K. (2018). Individual and Sibling Characteristics: Parental Differential Treatment and Adolescent Externalizing Behaviors. *Journal of Youth and Adolescence, 47*(12), 2535-2553.
- Rose, T., McDonald, A., Von Mach, T., Witherspoon, D. P., & Lambert, S. (2019). Patterns of Social Connectedness and Psychosocial Wellbeing among African American and Caribbean Black Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence, 48*(11), 2271-2291.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press
- Santrock, J. W. (2001). *Adolescence (8th ed.)*. New York: McGraw-Hill
- Sapieja, K. M., Dunn, J. G. H., & Holt, N. L. (2011). Perfectionism and perceptions of parenting styles in male youth soccer. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 33*(1), 20-39.
- Savaşır, I., & Şahin, N.H. (1997). *Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirmede Sık Kullanılan Ölçekler. (Cognitive-Behavioral Therapy Scales Commonly Used in the Assessment)*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No:9, Ankara.
- Soares CN, Zitek B. (2008). Reproductive hormone sensitivity and risk for depression across the female life cycle: a continuum of vulnerability? *J Psychiatry Neurosci. 33*:331–43
- Stein, J. H., & Reiser, L. W. (1994). A study of White middle-class adolescent boys' responses to "semenarche" (the first ejaculation). *Journal of Youth and Adolescence, 23*, 373-384
- Striegel-Moore, R. H., & Cachelin, F. M. (1999). Body image concerns and disordered eating in adolescent girls: Risk and protective factors. In N. G. Johnson, M. C. Roberts, & J. Worell (Eds.), *Beyond appearance: A new look at adolescent girls*. Washington, DC: American Psychological Association
- Tabak, I., & Zawadzka, D. (2017). The importance of positive parenting in predicting adolescent mental health. *Journal of Family Studies, 23*(1), 1-18.

- Tang, X., Tang, S., Ren, Z., & Wong, D. F. K. (2020). Psychological risk and protective factors associated with depressive symptoms among adolescents in secondary schools in China: A systematic review and meta-analysis. *Children and Youth Services Review, 108*.
- Thapar A, Collishaw S, Potter R, Thapar AK. (2010). Managing and preventing depression in adolescents. *BMJ. 340:c209*
- Ulusoy, M., Şahin, N., & Erkmén, H., (1998). Turkish Version of the Beck Anxiety Inventory: Psychometric Properties. *Journal of Cognitive Psychotherapy, 12*, 163-172
- Uz-Baş, A. (2010). Uyumlu-Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4* (34), 128-138.
- Victor, S. E., Hipwell, A. E., Stepp, S. D., & Scott, L. N. (2019). Parent and peer relationships as longitudinal predictors of adolescent non-suicidal self-injury onset. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 13*(1).
- Wang, C., Xia, Y., Li, W., Wilson, S. M., Bush, K., & Peterson, G. (2016). Parenting Behaviors, Adolescent Depressive Symptoms, and Problem Behavior: The Role of Self-Esteem and School Adjustment Difficulties Among Chinese Adolescents. *Journal of Family Issues, 37*(4), 520-542.
- Wang, Y., Tian, L., Guo, L., & Huebner, E. S. (2020). Family dysfunction and Adolescents' anxiety and depression: A multiple mediation model. *Journal of Applied Developmental Psychology, 66*. Scopus.
- Wouters, S., Colpin, H., Luyckx, K., & Verschueren, K. (2018). Explaining the Relationship between Parenting and Internalizing Symptoms: The Role of Self-Esteem Level and Contingency. *Journal of Child and Family Studies, 27*(10), 3402-3412. Scopus.
- Wu P, Goodwin RD, Fuller C, Comer JS, Cohen P, Hoven CW. (2010). The relationship between anxiety disorders and substance use among adolescents in the community: Specificity and gender differences. *J Youth Adolesc. 39*:177–188.
- Zimmerman, M., Copeland, L., Shope, J., & Dielman, T. (1997). A longitudinal study of self-esteem: Implications for adolescent development. *Journal of Youth and Adolescence, 26*, 117-142.

EKLER

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

Okulunuzun Adı:

1. Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

2. Yaşınız:

3. Eğitim durumunuz:

Lise 1 ()

Lise 2 ()

Lise 3 ()

Lise 4 ()

4. Kardeş sayınız:

1 ()

2 ()

3 ()

4 ()

5 veya üzeri ()

5. Kardeşler arasında kaçınıcı sıradasınız?

1. ()

2. ()

3. ()

4. ()

5. veya üzeri ()

6. Ailenin gelir durumu

500 TL ve altı

501 – 1000 TL

1001 – 1500 TL

1501-3000 TL

3001-5000 TL

5001 TL ve üzeri

7. Annenin eğitim seviyesi

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Lisansüstü ()

8. Babanın eğitim seviyesi

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Lisansüstü ()

9. Annenizin size karşı yaklaşımı

İlgisiz ()

Eleştirel ()

Anlayışlı ()

Otoriter ()

Kuralcı ()

10. Babanızın size yaklaşımı

İlgisiz ()

Eleştirel ()

Anlayışlı ()

Otoriter ()

Kuralcı ()

EK 2: Anne Baba Tutum Ölçeği

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

Cevaplamanın nasıl olacağını bir örnekle gösterelim:

Okula gidiş geliş saatlerini çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğimi sorgular.

A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil C) Biraz uygun D) Uygun E) Çok uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa “Hiç uygun değil”in karşılığı olarak **A**, sizi genellikle serbest bırakıyorsa “pek uygun değil”in karşılığı olarak **B**, ne yaptığınızla çoğunlukla ilgileniyor bazen sizi serbest bırakıyorsa “biraz uygun”un karşılığı olarak **C**, sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle olduğunuzu izliyorsa “uygun” un karşılığı **D**’yi çok sıkı bir biçimde izliyorsa “Çok uygun”un karşılığı olarak **E**’yi işaretlemeniz beklenmektedir.

- A) Hiç uygun değil
- B) Pek uygun değil
- C) Biraz uygun
- D) Uygun
- E) Çok uygun

1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini

hissetirmiştir. A() B() C() D() E()

2. Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir .A() B() C() D()
) E()

3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.

A() B() C() D() E()

4. Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır A() B() C() D() E()
5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim Kadar resmidir. A() B() C() D() E()
6. Arkadaşlarımı eve çağırma izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı. A() B() C() D() E()
7. Elimden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir. A() B() C() D() E()
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır onların benden daha iyi olduklarını söylerdi. A() B() C() D() E()
9. Bana hükmetmeye çalışır. A() B() C() D() E()
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister. A() B() C() D() E()
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir. A() B() C() D() E()
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı. A() B() C() D() E()
13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim. A() B() C() D() E()
14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar. A() B() C() D() E()
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır. A() B() C() D() E()
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır. A() B() C() D() E()
17. Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi. A() B() C() D() E()
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir. A() B() C() D() E()
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı. A() B() C() D() E()
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder. A() B() C() D() E()
21. Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur. A() B() C() D() E()
22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, Sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi. A() B() C() D() E()
23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız

- hissettiğini sanıyorum. A() B() C() D() E()
24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı. A() B() C() D() E()
25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak Kullanırdı. A() B() C() D() E()
26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar. A() B() C() D() E()
27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler. A() B() C() D() E()
28. Her zaman her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır. A() B() C() D() E()
29. Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir. A() B() C() D() E()
30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamaştır. A() B() C() D() E()
31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır. A() B() C() D() E()
32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler. A() B() C() D() E()
33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder. A() B() C() D() E()
34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam. A() B() C() D() E()
35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem. A() B() C() D() E()
36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister. A() B() C() D() E()
37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir. A() B() C() D() E()
38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır. A() B() C() D() E()
39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir. A() B() C() D() E()
40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur. A() B() C() D() E()

EK 3: Çocuk ve Ergenler için Mükemmeliyetçilik Ölçeği

Sevgili öğrenci, aşağıda bazı cümleler yer almaktadır. Bu cümleleri okuyarak seni en iyi tanımlayan rakamı **yuvarlak içine al**. Doğru yanıtlar vermen, araştırmadan sağlıklı sonuçlar elde etmek için çok önemlidir. LÜTFEN HİÇBİR SORUYU BOŞ BIRAKMA!

Eğer okuduğun cümle senin için **hiç uygun değilse 1'i yuvarlak içine al**.
Eğer okuduğun cümle senin için **çoğunlukla uygun değilse 2'yi yuvarlak içine al**.
Eğer okuduğun cümle senin için **ne doğru ne yanlışsa 3'ü yuvarlak içine al**.
Eğer okuduğuncümle senin için **çoğunlukla doğruysa 4'ü yuvarlak içine al**.
Eğer okuduğun cümle senin için **çok doğruysa 5'i yuvarlak içine al**.

1.	Yaptığım her şeyin mükemmel olmasına çalışırım.	1	2	3	4	5
2.	Yaptığım her şeyde en iyi olmak isterim.	1	2	3	4	5
3.	Yaşamımda benden mükemmel olmamı isteyen bekleyen insanlar var.	1	2	3	4	5
4.	Her zaman sınavda en yüksek notu almaya çalışırım.	1	2	3	4	5
5.	Her zaman yapabileceğim en iyisini yapmamam beni gerçekten rahatsız eder.	1	2	3	4	5
6.	Ailem benden mükemmel olmamı bekler.	1	2	3	4	5
7.	İnsanlar benden yapabileceğimden daha fazlasını bekliyorlar.	1	2	3	4	5
8.	Bir hata yaptığımda kendime çok kızarım.	1	2	3	4	5
9.	Eğer her zaman yapabileceğim en iyisini yapmazsam, diğer insanlar başarısız olduğumu düşünür.	1	2	3	4	5
10.	Diğer insanlar daima mükemmel olmamı beklerler.	1	2	3	4	5
11.	Eğer ödevimde bir hata bile varsa moralim bozulur.	1	2	3	4	5
12.	Çevremdeki insanlar her konuda kusursuz olmamı bekliyorlar.	1	2	3	4	5
13.	Yaptığım her şey mükemmel olmalı.	1	2	3	4	5
14.	Öğretmenler ödevimin mükemmel olmasını bekliyorlar.	1	2	3	4	5
15.	Yaptığım her şeyde en iyisi olmak zorunda değilim.	1	2	3	4	5
16.	Her zaman diğerlerinden daha iyi olmam beklenir.	1	2	3	4	5
17.	Başarılı olsam da, sınıftaki en yüksek notlardan birini almamışsam başarısız olduğumu hissederim.	1	2	3	4	5
18.	İnsanların benden çok şey istediklerini hissediyorum.	1	2	3	4	5

EK 4: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Aşağıdaki maddeler, kendiniz hakkında ne düşündüğünü genel olarak nasıl hissettiğinize ilişkin olarak hazırlanmıştır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyun ve kendiniz hakkında nasıl hissettiğinizi karşılarındaki bölmelerden uygun olanını işaretleyerek belirleyiniz.

(A) Hiç katılmıyorum (B) Katılıyorum (C) Katılmıyorum (D) Tamamen katılıyorum

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum. A () B () C () D ()

2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum. A () B () C () D ()

3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim. A () B () C () D ()

4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabileceği kadar bir şeyler yapabilirim. A () B () C () D ()

5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum. A () B () C () D ()

6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim. A () B () C () D ()

7. Genel olarak kendimden memnunum. A () B () C () D ()

8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim. A () B () C () D ()

9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum. A () B () C () D ()

10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum. A () B () C () D ()

EK 5: Beck Anksiyete Ölçeği

Aşağıda insanların kaygılı ya da endişeli oldukları zamanlarda yaşadıkları bazı belirtiler verilmiştir. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz. Daha sonra, her maddedeki belirtinin bugün dahil son bir haftadır sizi ne kadar rahatsız ettiğini aşağıdaki ölçekten yararlanarak maddelerin yanındaki uygun yere (X) işareti koyarak belirtiniz.

0. Hiç

1. Hafif derecede

2. Orta Derecede

3. Ciddi Derecede

	0	1	2	3
1.Bedeninizin herhangi bir yerinde uyuşma veya karıncalanma				
2.Sıcak / ateş basması				
3.Bacaklarda halsizlik, titreme				
4.Gevşeyememe				
5.Çok kötü şeyler olacak korkusu				
6.Baş dönmesi veya sersemlik				
7.Kalp Çarpıntısı				
8.Dengeyi kaybetme duygusu				
9.Dehşete kapılma				
10.Sinirlilik				
11.Boğuluyormuş gibi olma duygusu				
12.Ellerde titreme				
13.Titreklik				
14.Kontrolü kaybetme korkusu				
15.Nefes almada güçlük				
16.Ölüm korkusu				
17.Korkuya kapılma				
18. Midede hazımsızlık ya da rahatsızlık hissi				
19.Baygınlık				
20. Yüzün kızarması				
21. Terleme (sıcağa bağlı olmayan)				

EK 6: Beck Depresyon Ölçeği

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dört cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyan, yani sizin durumunuzu en iyi anlatanı işaretlemeniz gerekmektedir.

- 1- 0. Üzgün ve sıkıntılı değilim.
 1. Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
 2. Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
 3. O kadar üzüntülü ve sıkıntılıyım ki artık dayanamıyorum.
- 2- 0. Gelecek hakkında mutsuz ve karamsar değilim.
 1. Gelecek hakkında karamsarım.
 2. Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
 3. Geleceğim hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.
- 3- 0. Kendimi başarısız bir insan olarak görmüyorum.
 1. Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
 2. Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
 3. Kendimi tümüyle başarısız biri olarak görüyorum.
- 4- 0. Her şeyden eskisi kadar zevk alıyorum.
 1. Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
 2. Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
 3. Her şeyden sıkılıyorum.
- 5- 0. Kendimi herhangi bir şekilde suçlu hissetmiyorum.
 1. Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
 2. Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
 3. Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.
- 6- 0. Kendimden memnunum.
 1. Kendi kendimden pek memnun değilim.
 2. Kendime çok kızgınım.
 3. Kendimden nefret ediyorum.
- 7- 0. Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.
 1. Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğunu düşünüyorum.
 2. Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.
 3. Her şeyi yanlış yapıyor muyum gibi geliyor ve hep kendimi kabahatli buluyorum.
- 8- 0. Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok.

1. Zaman zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm olur. Fakat yapmıyorum.
 2. Kendimi öldürmek isterdim.
 3. Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.
- 9- 0. İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.
1. Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
 2. Çoğu zaman ağlıyorum.
 3. Eskiden ağlayabilirdim şimdi istesem de ağlayamıyorum.
- 10-0. Her zaman olduğumdan daha canı sıkın ve sinirli değilim.
1. Eskisine kıyasla daha kolay canı sıkılıyor ve kızıyorum.
 2. Her şey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.
 3. Canımı sıkın şeylere bile artık kızamıyorum.
- 11-0. Başkaları ile görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim.
1. Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.
 2. Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.
 3. Artık çevremde hiç kimseyi istemiyorum.
- 12-0. Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.
1. Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
 2. Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.
 3. Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.
- 13-0. Her zamankinden farklı görüldüğümü sanmıyorum.
1. Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum.
 2. Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.
 3. Kendimi çok çirkin buluyorum.
- 14-0. Eskisi kadar iyi iş güç yapabiliyorum
1. Her zaman yaptığım işler gözümde büyüyor.
 2. Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.
 3. Artık hiçbir iş yapamıyorum.
- 15-0. Uykum her zamanki gibi.
1. Eskisi gibi uyuyamıyorum.
 2. Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay uykuya dalamıyorum.
 3. Sabahları çok daha erken uyanıyorum ve tekrar uyuyamıyorum.
- 16- 0. Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.
1. Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum.
 2. Her şey beni yoruyor.
 3. Kendimi hemen hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.
- 17- 0. İştahım her zamanki gibi.
1. Eskisinden daha iştahsızım.
 2. İştahım çok azaldı.

3. Hiçbir şey yiyemiyorum.

18- 0. Son zamanlarda zayıflamadım.

1. Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 kg verdim.
2. Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 kg verdim.
3. Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 kg verdim.

19- 0. Sağlığım ile ilgili kaygılarım yok.

1. Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi şikâyetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.
2. Sağlığım bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka şeylere vermekte zorlanıyorum.
3. Sağlığım kafama o kadar takılıyor ki başka hiçbir şey düşünemiyorum.

20- 0. Sekse karşı ilgimde herhangi bir değişiklik yok

1. Eskisine oranla sekse ilgim az.
2. Cinsel isteğim çok azaldı.
3. Hiç cinsel istek duymuyorum.

21- 0. Cezalandırılması gereken şeyler yaptığımı sanmıyorum.

1. Yaptıklarımın dolaylı cezalandırılabilirim diye düşünüyorum.
2. Cezamı çekmeyi bekliyorum.
3. Şu an cezamı bulmuşum gibi geliyor.

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

SAYI : 95

KONU: Etik Kurul İzni

28.05.2019

Sayın; Emel Dereli

Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından yapılmış olduğunuz başvuru incelenmiş olup, Dr. Öğr. Üye. Gizem Akcan'ın danışmanlığında planladığınız “Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Mükemmeliyetçilik, Anne Baba Tutumları, Kaygı ve Depresyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli araştırmanız kurulumuzun 28.05.2019 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Melek Güneş YAVUZER
Etik Kurul Başkanı

EK.Etik Kurul Kararı

Sütlüce Mah. İmrahor Cad. No:82 Beyoğlu- İSTANBUL
Tel: 0212 924 24 44/2704 Faks: 0212 343 08 78
etikkurul@halic.edu.tr Internet:www.halic.edu.tr

TC
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK
KURULU
KARARLAR

Yayın Tarihi :10.12.2015
Revizyon Tarihi :25.01.2016
Revizyon No : 01
Sayfa No : 1 / 1

Tarih:28 Mayıs 2019

Karar No :01

Toplantı Sayısı:05

Emel Dereli'nin Dr. Öğr. Üye. Gizem Akcan'ın danışmanlığında planladığı "Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Mükemmeliyetçilik, Anne Baba Tutumları, Kaygı ve Depresyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışması incelendi, yapılan inceleme sonucunda araştırmanın etik yönden uygun olduğuna karar verildi.

ÜYELER

Adı-Soyadı	Alanı	Kurumu	Araştırma ile İlişkisi	Toplantıya Katılma	İmza
Prof. Dr. Melek Güneş YAVUZER (Başkan)	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Prof. Dr. Filiz AÇKURT	Beslenme ve Diyetetik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Prof. Dr. Burcu IRMAK YAZICIOĞLU	Moleküler Biyoloji Genetik	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr. Öğr. Üye. Leman KUTLU (Yürütücü Sekreter)	Ebelik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Doç. Dr. İlhan ODABAŞ	Spor Yöneticiliği	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr. Öğr. Üye. Atilla TEKİN	Psikoloji	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr. Öğr. Üye .Nevra ALKANLI	Biyofizik	Haliç Üniversitesi Tıp Fakültesi Temel Tıp Bilimleri	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr. Öğr. Üye . Berrak YIĞİT	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr. Öğr. Üye . Maral TÖRENLİ ÇAKIROĞLU	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	

ETKU:10

ÖZGEÇMİŞ

1992 yılında Hakkâri Yüksekova’da doğdu. Yeşilköy 50. Yıl Anadolu Lisesi’nden mezun oldu. 2017 yılında Beykent Üniversitesi Psikoloji Bölümü’nü bitirdi. 2020 yılında Haliç Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Bölümü’nü tamamladı.